

Вяра

22.07 по еретическия, †09 юли по православния календар - Св. священомъченик Панкратий, епископ Тавроменийски. Св. преподобни Патермутий и Коприй и с тях мирянина Александър. Св. преподобни Патермутий. Св. преподобни Коприй. Св. Теодор, епископ Едески

В памет на свети священомъченик Панкратий, епископ Тавроменийски (I в.)

Св. священомъченик Панкратий, епископ Тавроменийски. Фреска от Атон - манастир Дионисиат. 1547 г.

Свети Панкратий бил родом от Антиохия. Той се родил през времето, когато нашият Господ Иисус Христос “се яви на земята и живя между хората”, извършвайки чудеса в

Иерусалим и във всички околни страни и градове. Бащата на Панкратий, който живеел в Антиохия, чул за Неговите преславни чудеса и отишъл с неколцина другари и с младия си син Панкратий в Иерусалим, за да види Господа. Като видял как Той учи народа, изцелява всякакви недъзи и извършва многобройни знамения и чудеса, той повярвал в Него като в Син Божий и се запознал с някои Христови апостоли, най-вече с първовърховния апостол Петър; от това време и юношата Панкратий станал известен на светия апостол.

Като престоял достатъчно дълго в Иерусалим и като се усладил от съзерцаването на Христовия лик и от слушането на Неговите сладки речи, родителят на Панкратий се върнал с другарите си в Антиохия. А след доброволните страдания и смърт на Спасителя Христос, след които последвали Неговите възкресение и възнесение, в Антиохия дошъл един от апостолите (това било по-рано от идването на апостол Петър) и кръстил бащата на Панкратий с целия му дом. След известно време и бащата, и майката на Панкратий отишли при Господа, а той, като се отказал от имота, който му се падал по наследство от родителите, заминал за Понтийските планини.

Тук се поселил в една пещера и пребивавал в уединение, пост и молитви, като се отдал на самопознание и общувал само с Бога. А когато свети апостол Петър, след като напуснал Иерусалим, минавал по тези земи с проповед за Христа, срещнал Панкратий в Понт и като го познал, го взел със себе си в Антиохия, а после отишъл с него в Киликия, където се срещнал със свети апостол Павел. Тук двамата апостоли - Петър и Павел, по взаимно съгласие поставили епископи: Крискентий - в Галатия, Маркиан - в Сиракуза, а Панкратий - в сицилианския град Тавромения.

Като отивал към мястото на своето служение, блаженият Панкратий се качил на кораб, който плувал към Сицилия. Той

общувал с двамата капитани на кораба, Ликаонид и Ромил, на които предложил Божието слово, като проповядвал за Царството Божие и за тайните на нашето спасение. Той ги обърнал към вярата в Христа и ги просветил със свето кръщение.

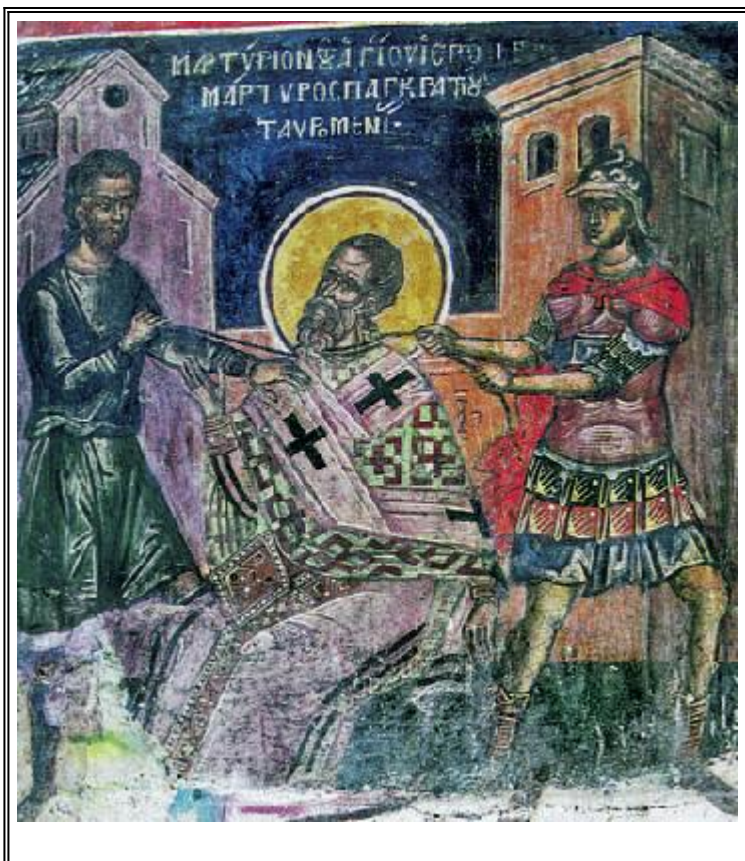
Когато пристигнали в град Тавромения, бесовете, които обитавали в местните идоли, изпаднали в смут, и кумирите, поразени от пристигането на Панкратий, започнали да падат и да се трошат. А там имало много уважавани от елините богове: Фалкон, Лисип и Скамандрон, на които бил посветен храм, издигащ се на висок хълм на брега на морето.

Щом свети Панкратий се приближил, изведнъж храмът се разтресъл и рухнал заедно с всички идоли в морето. Тогава сред народа настъпил голям смут.

Пристигнал и управителят на града, Бонифаций, който, като видял свети Панкратий и като чул учението му, повярвал в Христа и се кръстил. С неговите усилия, положени за слава на Христовото име, само за един месец била построена църква, в която Божият архиерей започнал да служи, като учел и просвещавал събирация се при него народ, който водел със себе си и своите болни: светецът потвърждавал своето учение със знамения и чудеса, като изцелявал всякакви болести и изгонвал бесове.

Когато, ден след ден, броят на вярващите все повече се увеличавал и вече почти целият град бил просветен със светата вяра, така че славата на Христовото име започнала да се разпространява по цялата страна, дяволът настроил един нечестив мъчител, на име Аквилин, срещу християните. Поради враждата си към Христос и към християните, той тръгнал с голям отряд войници към Тавромения, за да я разруши, а всички, живеещи там християни, да избие.

Когато гражданите изпаднали в ужас от тази вест, Божият светител започнал да ги утешава, като ги убеждавал, че няма да претърпят никаква вреда. И когато враговете приближавали към града, срещу тях излязъл, като духовен воин, свети Панкратий със своя клир, носейки със себе си непобедимо оръжие - честния Христов кръст и две свети икони - на Спасителя Христос и на Неговата Пречиста Майка. В този миг силен страх обхванал враговете; те били като обгърнати от тъмнина; от Божията сила изпаднали в смущение, умовете им се помрачили и те започнали да се посичат и да се убиват един друг, а някои пронизвали с мечовете самите себе си. После, като излезли от обгърналата ги тъмнина, дошли на себе си и видели, че се избиват един друг, и разбрали, че Бог ги наказва така заради враждебните действия срещу християнския град. Тези, които останали живи след тази братоубийствена битка, захвърлили оръжието и се явили при храбрия Христов воин, свети Панкратий. Те паднали в честните му нозе, молейки за прошка, и го умолявали да ги направи християни. И гражданите на града имали двойна радост: те се избавили от страшното нашествие и враговете им станали другари по вяра. Оттогава думите на светеца започнали да се приемат с още по-голямо уважение и всичките му заповеди се изпълнявали. И не само този град, но и други околни градове били просветени със светата вяра.

*Мъчение на св. свещеномъченик
Панкратий. Фреска от Атон - манастир
Дионисиат. 1547 г.*

Но, след като изтекли много години, които светителят Панкратий прекарал, като управлявал новопросветното Христово стадо, някои от останалите там езичници, особено зловни и упорити в своята заблуда, като се уговорили със своя началник Артагаст и като избрали подходящо време, тайно нападнали Божия служител и го убили с камъни. Така свети Панкратий, очевидец на Христа и поставен за епископ от апостолите, се подвизавал с добрия подвиг, завършил живота си мъченически и със светите апостоли престанал пред Христос, своя Господ, за да Го съзерцава лице в лице в безкрайните векове.

Тропарь священномученику Панкратию, епископу
Тавроменийскому

глас 4

И нра́вом прича́стник,/ и престо́лом наме́стник апо́столом
быв,/ де́яния обрёл еси́, Богодохнове́нне,/ в видéния восхо́д,/
сего́ ра́ди сло́во и́стины исправля́я,/ и ве́ры ра́ди пострада́л еси́
да́же до кро́ве,/ священномучениче Панкрати́е. / Моли́ Христа́
Бо́га// спасти́ся душа́м на́шим.

Ин тропарь священномученику Панкратию, епископу
Тавроменийскому

глас 8

Яко стрелá огнезра́чная,/ от Верховна́го по́слан был еси́
Тавроменийскому престόлу/ уязвля́ти безбо́жных злочéстие,/
ве́рных же сердца́ просвещáти,/ яже боговещáнными тво́ими
словесы́ в ве́ре утверди́в/ и течéние соверши́в, пострада́л еси́
до кро́ве,/ священномучениче Панкрати́е, // моли́ за вся,
пою́щая па́мять твою́.

Кондак, глас 4:

Светлая тавромением, Панкратие, звезда показался еси, и
священнострадалец явился еси за Христа: Емуже ныне
предстоя, моли за чтущыя тя блаженне.

*(Светла звезда на Тавромения си бил, Панкратие, и
свещеномъченик за Христа: предстоейки сега пред Него,
моли за почитащите те, блажени.)*

**Житие и страдание на преподобните отци
Патермутий и Коприй и заедно с тях на
мирянина Александър (361-363 г.)**

Св. преподобни Патермутий

Св.
преподобномъченици
Патермутий и
Коприй. Миниатюра
от Атон - Иверски
манастир. Края на
XV в.

Император Юлиан, който отначало вярвал в Христос, а покъсно, под въздействие на дявола, отново се отклонил към езичеството и станал син на сатаната, се отправил на война с персите. По пътя към Персия той пролял много християнска кръв, а като бил в Антиохия, хванал двама антиохийски презвитери, Евгений и Макарий, и след продължителни изтезания ги изпратил на заточение в Мавритания. По това време в египетските пустини живеели двама преподобни мъже, Патермутий и Коприй; те живеели в пълно единомислие и заедно служели на Бога. Патермутий бил по-голям на години, по-опитен в монашеския живот и по-утвърден в добродетелите, а по-младият Коприй още не бил напълно утвърден в монашеския живот и имал в лицето на Патермутий свой наставник и духовен отец. Преди да бъдат подложени на мъчения, Коприй разказал на Патермутий следното видение, което получил през нощта по време на сън:

- Видях - казал той - небесата отворени и един светъл мъж с жезъл в ръка, който идваше към мен. После видях, че от другата страна срещу него идва някакъв черен човек, който палеше огън и разпръскваше дим около себе си. Черният мъж протегна ръката си и ме хвана; като попаднах сред дима, се намирах в крайно бедствено положение и от всички страни ме застрашаваха опасности, а онзи светозарен мъж се отдалечи от мен. В това време се разнесе глас от небето: "Плодът на този човек ще бъде разкъсан, но после отново ще бъде употребен за добро дело". След това видение се събудих, изпаднал в смущение.

- Този сън не е добър! - казал Патермутий. - Боя се да не би да отстъпиш от живия Бог. Ето, престъпният император Юлиан се отрече от Христос и повдигна гонение срещу Божията Църква. Мисля, че и ние ще бъдем подложени на мъчения. Гледай, чедо, да не се отречеш от Христа поради страх от мъченията или, ако бъдеш излъган с обещания за награди. Бой се от Бога, помни заповедите Му и бъди мъжествен.

Не минало много време след това видение и император Юлиан пристигнал в Египет с голяма войска. Като чул, че в египетските пустини живеят много отшелници, той изпратил там войници, за да хванат всеки, когото намерят. Тогава били хванати споменатите отци, Патермутий и Коприй и заведени при мъчителя за разпит. Юлиан попитал преподобния Патермутий:

- На колко години си, старче?

А той отговорил:

- Вече изминаха седемдесет и пет години от временния ми живот на земята.

Като се обърнал към Коприй, императорът казал:

- Кажй сега ти, по-младият, на колко си години?

Коприй отговорил:

- От раждането ми са изминали четиридесет и пет години.

Тогава императорът заповядал да отведат стареца Патермутий в затвора, а Коприй оставил при себе си и започнал да разговаря с него така:

- Човече, принеси жертви на боговете, за да избегнеш очакващите те мъки. Остави лъжовната християнска вяра,

която не ти носи никаква полза. Ето и аз по-рано вярвах в Христа, но не видях от това никаква полза. А сега, като вярвам в безсмъртните богове, се удостоих да получа от тях големи благодеяния. Съветвам те и теб да се откажеш от Христа и да принесеш жертва на боговете; тогава ще те приближа до себе си и ще получиш много милости от мен.

Коприй слушал императора със затаен дъх. Той изпаднал в самозабрава и като се увлякъл от пагубните му обещания, казал на Юлиан:

- На добро ме учиш, господарю! Добре е, че в твое лице намерих учител и добър наставник.

После той високо извикал:

- От днес аз съм ученик на Юлиан, а не християнин; и както по-рано се заблуждавах, като пребивавах в лъжовната християнска вяра, така сега ще се постарая да поправам всичко - ще се поклоня на боговете и ще им принесам жертва.

Като чул тези думи, императорът се зарадвал извънредно много и казал:

- Този човек е щастлив повече от всички други с това, че е познал древните отечески богове, които дават вечен живот на света.

След тези думи Коприй се поклонил и принесъл жертва на идола Аполон, и като се отрекъл от Бога, приел в себе си дявола.

Светите ангели отстъпили от него, а бесовете го обкръжили и се радвали.

Като узнал, че Коприй се е отрекъл от Христа, преподобният Патермутий извънредно се натъжил, плачел и ридаел за него, и като преклонил коленете си, се молел така:

- Господи, Боже на силите! Не погубвай грешника, престъпил Твоята заповед! Спомни Си трудовете, които той е извършил в младостта си от любов към Тебе, не го отхвърляй от лицето Си, понеже е измамен от думите на един законопрестъпник. Помилвай Твоето създание и делото на ръцете Си не изоставяй!

На сутринта императорът седнал на престола си, а Коприй стоял от дясната му страна. Той бил облечен с пурпурно наметало. Когато Патермутий, по заповед на императора, бил доведен за разпит, Коприй, като го видял, казал:

- Ето, пристига измамникът, който ме лиши от щастие.

А когато старецът пристъпил към съдилището, Коприй закрепял срещу него:

- Какво, Патермутий? Виждаш, че се радвам, а на теб ще се наложи да плачеш. Вече не съм християнин, а съм последовател на Юлиан.

Патермутий отговорил:

- Да, виждам, че се радваш и затова плача за тебе.

Тогава императорът казал на стареца:

- Не плачи, а принеси жертва на боговете и се радвай заедно с него.

Патермутий отговорил:

- Радостта му е временна. Сега се радва, а в бъдещия живот, ако не се покае, ще плаче. А аз плача сега, но ще се радвам в бъдещия живот. Той се големее тук в пурпурна одежда, а там ще се окаже гол; сега се насища, а в бъдещия живот ще гладува. А аз гладувам сега, но в бъдещия живот ще се наситя, когато се яви славата на моя Бог. Днес той стои със слава пред

теб, земния цар, в числото на слугите ти, а там ще бъде изгонен от лицето на небесния Цар и ще бъде хвърлен при бесовете в геената огнена.

Като казал това, старецът погледнал Коприй в лицето и рекъл:

- Горко ти, окаянико! По-рано ти беше съсъд на благодатта, а сега си гной, в която бесовете радостно ликуват. Защото ангелите отстъпиха от теб. Ти отстрани Бога от себе си и се облече в дявола. Ти презря истинския, вечния живот, а възлюби временния и лъжливия. Но, спомни си за делата на твоята младост, ела на себе си, отхвърли заблудата, от която, за нещастие, си се увлякъл, и ела при мен, чедо! Възлюби отново Бога и се покай пред Този, пред Когото съгреши, а Той по Своето милосърдие ще те приеме и ще ти прости греховете.

Когато старецът изрекъл тези думи, Коприй се умилил в сърцето си и като се разкажал, високо възкликнал:

- Горко ми, горко ми, горко ми!

После започнал да се колебае ту към едната, ту към другата страна. След това, като се окуражил и като погледнал към небето, казал:

- Сега вече не съм Юлианов, а отново съм Христов! Съгреших, като престъпих Божията заповед, извърших беззаконие, като се отрекох от моя Господ, но в това и ще проличи Твоята благодат, Владико, ако ме помилваш, след като съм извършил толкова тежък грях. Човеколюбче, бъди милостив към мен. Сега приличам на сухо дърво, което няма плодове и листата му са умъртвени. Думите на беззаконниците ме въведоха в заблуда и дяволската буря ме потопи. Змеят ми се присмя и ликовете на бесовете се възрадваха за мен. Небесните звезди се смутиха, слънцето и луната скриха

светлината си заради моя голям грях, с който огорчих Бога. Но вие, Божии ангели и ликове на праведниците и жители на целия свят, съберете се заедно и оплачете падението ми и помрачението на ума ми. Нали се лиших от Христос, Слънцето на правдата и светлината на вярата угасна в мене; цялата духовна красота ми е отнета.

След това, като се обърнал към императора, Коприй казал:

- Дяволе, защо ме прелъсти? Законопрестъпнико, защо завлече и мен в своята гибел?

И като свалил от себе си пурпурната одежда, той я хвърлил пред него:

- Вземи си обратно славата, която ми даде, а аз ще взема отново това, което загубих. Моят Бог е благ и ще ме направи поне "като един от наемниците си".

Императорът, като видял, че Коприй отново се обърнал към Христа, се разгневил и начаса заповядал да нагорещят голям железен тиган. А Коприй, като чул тази заповед, казал:

- Добре постъпваш, императоре! Изгори ме, насечи ме на парчета, така че с многобройни мъчения да изкупя падението си. Преди всичко, накажи със смърт езика ми, защото той най-напред съгреши, като се отрече от Христос.

Тогава императорът заповядал да нагорещят неголяма желязна лъжица и да я поставят върху езика на Коприй. Като видял нагрятата като въглен лъжица, той казал на свети Патермутий:

- Отче, моли се на Бога за мене, защото изпадам в ужас при мисълта за очакващото ме мъчение.

Старецът му казал:

- Чедо, търпи с радост и Господ ще ти помогне!

И ето, когато лъжицата се допряла до езика на Коприй, тя му се сторила студена като лед, а езикът на Коприй не получил никакво изгаряне. Тогава императорът казал:

- Тези хора са магьосници, водете ги към нагорещения тиган.

Когато ги повели, Коприй казал на стареца:

- Учителю, моли се за мен, защото много се страхувам от мъчението.

Старецът казал:

- Не бой се, чедо! Бъди мъжествен, спомни си за своите постнически подвизи и трудове в пустинята, които ти прие върху себе си още от детството си, и които ти мъжествено претърпя за слава Божия. Помниш ли как изкара без храна тридесет и пет дни? Помниш ли още как, като се разпна с Христа, ти стоя дванадесет дни неподвижно с кръстообразно разпрострени ръце? Нима си забравил как лягаше върху твърди камъни и остри чирепи? Ако заради Христа ти охотно търпеше всичко това в продължение на целия си живот, защо се страхуваш сега от тази мъка, която ще продължи само един час?

Коприй, като се укрепил от тези думи, с просветлено лице и без страх тръгнал заедно със стареца към тигана. Когато се качвали в него, Патермутий казал:

- Брате Коприй, погледни нагоре!

А Коприй, като погледнал към небето, рекъл:

- Виждам приближаващи ангели, чиито глави са покрити с роса. Моля те, отче, кажи им да не се гневят срещу мен за това, че се отрекох от Христа.

По този начин и двамата влезли в тигана и ходели в него като по росна поляна, като се присмивали на мъчителя, тъй като тиганът в същия миг напълно изстинал. Като видял това, мъчителят изпаднал в още по-голяма ярост и заповядал да разпалят колкото се може по-силно една пещ, за да ги хвърлят в нея. Докато разпалвали пещта, един от царските войници, на име Александър, се приближил към Коприй и му казал:

- Коприй! Ти отначало принесе жертви на боговете, а сега не искаш. Обърни се отново към нас, за да се избавиш от гибел в огъня.

Свети Коприй му отговорил:

- О, ако можеше първият грях, който извърших пред Христос, да бъде предаден на забрава пред Божието лице! Ако се събере цялата морска вода и всички реки, и извори, и всички капки, падащи от небето, то всичко това би било малко за измиване сквернотата на моя грях. Обаче аз не се отчайвам поради милосърдието на моя човеколюбив Владика.

Александър, като дошъл в умиление от думите на Коприй, казал:

- И аз бих желал да стана воин на Този Цар, на Когото служите вие!

И тогава Коприй го научил на истинската вяра и го обърнал към Христа.

А когато пещта била разпалена така, че от нея излизали силни пламъци и преподобните мъченици тръгнали към нея, Александър ги последвал, като казал:

- Идвам с вас, блажени отци! Вземете ме в пещта заради Христа!

Те го взели подръка и тръгнали заедно, но после Александър

се освободил от ръцете им и тръгнал напред сам. Когато приближили входа на пещта, голямо огнено кълбо излязло от пещта срещу Александър, но не го изгорило, а Александър казал, обръщайки се към излезлия пламък:

- Ако си излязъл по Божия заповед, за да ме изгориш, тогава изгори грешника!

При тези негови думи пламъкът се разделил на две части и станал, както някога водата в Червено море, като му отворил път по средата. И Александър влязъл в пещта, недокоснат от пламъците, и като видял там Божии ангели, им казал:

- Господари мои, моля ви, спасете мене, грешния!

Ангелите отговорили:

- За това сме и изпратени тук от Бога, за да те спасим.

И те взели душата му при Господа, а мъртвото му тяло останало в огъня съвършено цяло. След него влезли в пещта и преподобните отци Патермутий и Коприй, също неповредени от огъня, и стояли близо до тялото на Александър, като възпявали хвала на Бога.

Когато пещта угаснала, светиите били отведени при императора живи и невредими, без ни най-малко да са пострадали от огъня, а тялото на свети Александър било изнесено също неповредено от огъня и от него се разнасяло голямо благоухание. Тогава императорът с удивление казал:

- Нашите богове са велики, а Христос е нищо!

После отново започнал да принуждава светиите да се поклонят на идолите. А преподобният Патермутий му казал:

- Тъй като ти отиваш на война не за прослава на Божието име, няма да се върнеш обратно, но ще бъдеш смъртно ранен и

ще умреш от страшна смърт.

Тогава императорът силно се разгневил и заповядал да ги посекаат с меч.

И светиите били изведени от града на мястото за посичане. Там, преди кончината си, те се обърнали с молитва към Бога и ето, от небето се раздал глас, който похвалил Патермутий, простил на Коприй и призовал и двамата към вечен Покой.

Тогава те с радост преклонили главите си под меча и загинали, като положили живота си за Господа.

Нечестивият Юлиан се отправил на война с персите, бил победен от персийските войски и както предсказал свети Патермутий, не се върнал в родината си.

Светите преподобномъченици Патермутий и Коприй и свети Александър, който бил с тях, загинали мъченически в деветия ден на месец юли. По това време над римляните царувал законопрестъпникът Юлиан, а над християните - нашият Господ Иисус Христос, на Когото, заедно с Отца и Светия Дух, подобава слава, чест и власт сега и винаги, и във вечни векове. Амин.

Честване на паметта на преподобния Патермутий (V в.)

Патермутий, както съобщава за него Коприй, отначало бил идолопоклонник. Той бил главатар на разбойници, крадял, и дори свалял дрехите от погребаните, вършел всякакви злодеяния и мерзости и мълвата за злодействата му се разпространила по всички египетски земи. Обръщането му към Бога станало по следния начин.

Веднъж през нощта той се покатерил на покрива на една къща, в която живеела посветена на Бога девица. Искал да развали покрива и като влезе в къщата през него, да извърши замисленото злодеяние. Обаче, както и да се опитвал, не можал да разкрие покрива и като се уморил, заспал.

В съня си видял някакъв светозарен мъж, облечен в царска одежда, който му казал:

- От днес престани да вършиш злодеяния, престани да проливаш човешка кръв, да крадеш и да вършиш други беззакония! Разкай се и започни богоугоден труд, приеми върху себе си ангелско служение и прекарай остатъка от живота си в добродетел, а аз ще те направя началник и княз на войските си.

Патермутий обещал, че веднага с усърдие ще започне да изпълнява тези заповеди. Тогава явилият се му показал цяло опълчение от монаси и му заповядал да приеме командването им.

Докато продължавало това съновидение, нощта преминала и изгряла дневната светлина. Девицата отишла на покрива на къщата и като видяла заспал човек, се уплашила много. А Патермутий, като се събудил, скочил и като видял стоящата пред себе си девица, се вцепенил. Когато девицата започнала да го разпитва: кой е, откъде е и с каква цел е дошъл тук, той не отговарял нищо на въпросите ѝ и само я молел да му покаже къде има християнска църква, Девицата като видяла в извършващото се пред нея Божие дело, го завела в църквата и го представила на презвитерите.

Като видял свещениците, той паднал в нозете им, молейки ги със сълзи да го направят християнин и да му дадат наставления за пътя на покаянието. А презвитерите, като го познавали, се удивлявали и не вярвали на думите му,

виждайки в молбите му само коварство и лъжа. Но когато той започнал да плаче и неотстъпно продължавал молбите си, те му казали:

- Ако ти окончателно изоставиш злодеянията си и започнеш да водиш добър живот и да вършиш добро, ще те приемем в християнското общество.

Той обещал да изпълнява всичко, което му заповядат, тогава презвитерите извършили над него оглашение и след няколко дни го кръстили. След приемането на свето кръщение Патермутий помолил презвитерите да му дадат някаква заповед, с чието изпълнение той би стъпил по-твърдо в пътя на спасението; и те го научили да казва наизуст първите три стиха на първи псалом. Като вникнал в тези стихове, той казал:

- Това е достатъчно за моето спасение.

Три дни след приемането на свето кръщение той отишъл в пустинята и прекарал там дълго време, като ден и нощ пребъдвал в молитва и сълзи и се хранел с корените на растящите в нея треви. След това се върнал в църквата, като бил привикнал не само да казва наизуст онези три стиха, но и да ги изпълнява на дело. А презвитерите, като се удивлявали на станалата с него промяна към по-добро, а също и на извънмерното му въздържание, искали да го задържат при себе си, за да го научат да чете, но той, като останал с тях една седмица, отново отишъл в пустинята и прекарал в нея седем години, като се хранел вече не с корени и с треви, а с хляб, който му бил изпращан от Бога веднъж в седмицата. Всеки неделен ден той намирал пред себе си чист хляб, донесен от невидима ръка, и като вкусвал от този хляб с благодарност, отново оставал без храна до следващата неделя и не чувствал изнемогване от глад. Бог му подарил и дара да разбира книгите и той знаел цялото божествено Писание

наизуст.

След седем години, по Божия заповед, преподобният Патермутий отново се върнал в населеното място за полза на мнозина и с постническият си живот привлякъл много хора към себе си. Учениците му във всичко подражавали на добродетелите му.

При него дошъл и един младеж, който желаел да бъде негов ученик. Преподобният, като го приел, го облякъл в монашеско облекло, състоящо се от вехта власеница, скуфия и козя кожа, която при монасите обикновено се нарича милот, и го учел на богоугоден монашески живот.

Преподобният Патермутий имал обичай да посещава болни, да присъства на кончината им и да погребва починали, при което сам се грижел да ги облече в погребалните дрехи. Като виждал усърдието на стареца при погребението на мъртвите, младежът му казал:

- Отче! Бих искал, когато умра, ти да ме облечеш и да ме погребеш.

Отецът отговорил:

- Така и ще направя, чедо; и ще те обличам дотогава, докато самият ти не кажеш: "достатъчно".

Скоро след това този млад монах се преставил, а старецът, като го обвил с погребалните дрехи, според обичая, и като покрил лицето му, казал:

- Чедо, достатъчно ли ти е това за погребението, или да прибавя още нещо?

Тогава мъртвият казал, така че всички го чули:

- Достатъчно е, отче!

Всички присъстващи се удивили на това чудо и започнали да прославят стареца като чудотворец. А той, като не понесъл тяхната прослава, веднага след погребението тайно заминал в пустинята.

След известно време старецът отново се върнал да навести братята, на които бил ръководител в монашеския живот. Било му открито от Бога, че един брат, живеещ в отделна отшелническа килия близо до едно селище, е смъртно болен и преподобният побързал да го навести. Тъй като пътят дотам бил достатъчно дълъг, той се забавил. Слънцето вече залязвало, а светецът не искал да стигне в онова селище през нощта, като спазвал словото на Господ: “ходете, докле имате светлината, за да ви не обгърне мрак” и още: “Който ходи дене, не се препъва”. Тогава, движен от силата на вярата, светецът се обърнал към вече наполовина залязлото слънце с думите:

- Слънце, в името на нашия Господ Иисус Христос, спри на пътя си и чакай дотогава, докато не вляза в селището.

И слънцето, наполовина залязло, се спряло, докато светецът не влезе в селището. А жителите на това селище се удивлявали, като виждали, че слънцето дълго време не залязва и като се събрали сред селото, гледали това чудо. Изминало известно време и те видели преподобния Патермутий, пристигащ от пустинята, и като го посрещнали, го попитали за причината на чудното спиране на слънцето. Той им казал:

- Нима не помните Господните слова, които са в Евангелието и ни учат да имаме вяра? “Ако имате вяра, колкото синапово зърно”, ще можете и планини да премествате. А който с вяра може да премества планини, той пак с нея може да спре и хода на слънцето.

Когато казал това, всички разбрали, че слънцето е спряло заради него, защото то се скрило тогава, когато той влязъл в

селото. Тогава всички със страх се поклонили на стареца и тръгнали след него. Като влязъл в килията на брата, преподобният го намерил вече починал в Господа. Той се помолил, приближил се до него, целунал тялото му и казал:

- Кое ти е по-приятно, брате: да живееш с Христос след като ни напусна или да поживееш още с нас, в тяло?

Мъртвият оживял, отворил очи, повдигнал се от одъра и казал:

- Защо ме върна към живота, отче? За мен е по-добре да отида при Христа и да бъда с Него, не искам да живея повече в плът!

Тогава старецът му казал:

- Почивай в мир и се помоли за мен!

Братът легнал и отново починал.

Всички присъстващи дошли в ужас и казвали:

- Наистина, това е Божий човек.

А преподобният, като пригответил тялото на умрелия за погребение, изкарал цялата нощ в пеене на псалми, а на сутринта, като предал тялото на земята, с чест си заминал оттам.

Друг път преподобният посетил един друг брат, също смъртно болен. Като видял, че болният се страхува от смъртта заради греховете си, той му казал:

- Чедо, защо не си готов за заминаване? Струва ми се, че твоята изобличителка, съвестта ти, иска да дойде там заедно с теб.

Болният казал:

- Отче, моля те, помоли се за мене на Бога да ми даде малко време за покаяние.

А старецът отговорил:

- Чак сега търсиш време за покаяние, а къде е отминалото време? Какво свърши ти през дните на своето монашество? Не само че не успя да излекуваш предишните си рани, но прибавяше към тях все нови и нови.

Но болният не преставал със сълзи да умолява стареца да се помоли за него на Господа. И тогава старецът казал:

- Ако от днес няма повече да прибавяш ново зло към старото, ще се помолим за теб. Човеколюбецът Господ е благ и търпелив и ще ти даде известно време за очистване от греховете.

Като казал това, той прегънал колене за молитва, а след молитвата станал и рекъл на болния:

- Господ ти дава още три години да живееш на земята, само принеси истинско покаяние!

И като го хванал за ръката, преподобният го изправил здрав и го завел със себе си в пустинята.

А след три години той отново дошъл с него при братята и им го представил като ангел Божий. Много братя се събрали да слушат сладките слова на преподобния и той им казал слово за плодовете на покаянието. Беседата продължила до сутринта и по време на тази беседа братът, завършил тригодишното си покаяние, сякаш задрямал и предал душата си в Божиите ръце, без болка и страх, като че е заспал сладък сън.

За преподобния Патермутий се съобщава още, че много пъти е преминавал река Нил, като ходел по водата. А веднъж, когато няколко човека от братята се събрали в една килия и

при затворени врати беседвали за спасението на душата, светецът застанал посред тях, както някога Господ Иисус Христос посред апостолите. Толкова велик бил в делата на чудотворството преподобният Патермутий, изпълнен с Божията благодат. Той се преставил в Господа, след като прекарал много години в угаждане на Бога.

Честване на паметта на преподобния Коприй

Свети Коприй, очевидец на живота на свети Патермутий и разказвач на чудесата му, бил презвитер и също имал от Бога благодатта да върши чудеса. Той живеел в същата египетска област, изцелявал различни болести на хората и изгонвал зли духове. Когато веднъж разказвал на събралите се при него братя, за полза на душите им, за живота на свети Патермутий и за другите светии, един брат, като не вярвал на разказите му, не го слушал и задремал. Но ето, по време на съня си той видял в ръцете на свети Коприй книга, написана със златни букви, от която той четял нещо на братята. До него стоял светлозарен мъж, почтен на вид и с прошарена коса. Този мъж, като погледнал страшно към дремещия, казал:

- Защо не вярваш на това, което се казва, не слушаш и дремеш?

Братът, като се стреснал, уплашен от съня, веднага казал на другите какво видял и оттогава започнал с вяра и внимание да слуша всички беседи на свети Коприй.

Веднъж при преподобния дошли странстващи монаси да послушат беседите му за спасение на душите си. В това време се приближил един селянин, носещ съд, пълен с пясък, и се спрял да чака стареца да завърши своята беседа. А братята,

като видели човека с пясъка, попитали стареца:

- За какво е донесен този пясък?

Старецът отговорил:

- О, чеда, не би следвало да ви говоря за това, за да не се покажа тщеславен с Божиите дела и да не загубя въздаянието за труда си. Но като виждам, че сте предприели дълго и трудно пътуване към нас, няма да скрия, а за ваша полза ще ви разкажа Божиите дела, които Бог благоволи да извърши чрез нас, грешните. Земята на селото, което е близо до нас, беше много неплодородна и от зърното, което се засяваше на нивите, едва-едва си връщаха за засятото. Някакъв червей подяждаше посевите и прегризваше класовете, преди да узреят. А жителите на селото бяха идолопоклонници, но с помощта на Божията благодат ги обърнахме към своята вяра и ги кръстихме. Като станаха християни, те дойдоха при нас и започнаха да ни умоляват да се помолим на Христа Бога да изпрати плодородие на земята им. Ние им казахме:

- Ще се помолим, но вие трябва да имате непоколебима вяра в Бога.

Тогава те обещаха да поддържат твърда вярата си и като насъбраха в пазвите си пясък от земята, по която стъпват нашите грешни нозе, започнаха да ме молят да им благословя с името Господне този пясък като семена. Казах им:

- Нека ви бъде според вярата ви!

А те, като си отишли у дома, смесили пясъка с жито и засели всичко на полето. И тогава се роди толкова пшеница, колкото не се ражда в нито една област на Египет. Оттогава земеделците всяка година идват при нас и ни донасят пясък за благословение. Вярата им не ги подвежда и те имат винаги богатата реколта.

Преподобният Коприй, като влязъл веднъж пред народа в спор за вярата с един еретик манихей и като видял, че не може със смирени и кротки думи да надделее над многословния горделивец, пожелал да покаже на дело правотата на вярата си. Той заповядал да разпалят голям огън и повикал при себе си еретика, за да се изясни, чия вяра е права: който не изгори, казал светецът, значи той вярва правилно. А манихейт му казал:

- Влез първо ти!

Светецът влязъл в огъня, но пламъкът пред него се отдръпнал на две страни и той в продължение на половин час стоял върху въглените като на трева, без никаква вреда за себе си; той излязъл невредим от пламъците и огънят не докоснал дори и дрехите му. Като видял това, народът много се удивил и прославил Христа Бога. А еретикът не искал да влиза, но народът го хвърлил в пламъците и той веднага започнал да гори. Но целият обгорен, той успял да изскочи от огъня и побягнал. Народът, като го хванал, крещял:

- Нека еретикът да бъде изгорен!

Преподобният Коприй успокоил народното вълнение и пуснал жив обгорелия като главня еретик.

Старецът имал неголяма градина около килията си. В нея той отглеждал житни растения и плодове, които използвал за изхранване на идващите при него странници. А един идолопоклонник, като влязъл през нощта в градината, откраднал толкова, колкото можел да носи, и като си отишъл къщи, започнал да вари от плодовете в котлето на огъня. Изминали повече от три часа, изгорил много дърва, а плодовете не само че не се сварили, но и водата в котлето не била загрята. Това необичайно обстоятелство довело крадеца до силно удивление и той, като осъзнал греха си и като познал

Христовата сила, действаща в християните, взел всичко откраднато, дори и това, което вече било в котлето, и го занесъл при нозете на стареца, като признал за извършената от него кражба. При това той молел прошка от стареца и го умолявал да го направи християнин. Случило се, че по това време при стареца имало много гости; те се зарадвали за чудесното обръщане на този човек към Христос, вкусили от плодовете и благодарили на Бога. С Христовата благодат преподобният Коприй извършил и много други чудеса и починал в мир. Той се удостоил с еднаква част с преподобния Патермутий в Царството на нашия Господ Иисус Христос, на Когото заедно с Отца и Светия Дух подобава чест и слава във вековете. Амин.

Житие на светия наш отец Теодор, епископ Едески (848 г.)

*Светиите
Панкратий
Тавроменийски,
Кирил Гортински,
Теодор Едески.
Годишна минейна
икона от Русия. 1-ва
половина на XVI в.*

В град Едеса живеел мъж, на име Симеон, който имал съпруга, наречена Мария. И двамата били благочестиви, бояли се от Бога и свято изпълнявали Неговите заповеди. Тъй като били богати, те давали голяма милостиня. Родила им се само една дъщеря и много им се искало да имат дете от мъжки пол. Затова ходели по различни Божии църкви, постели и се молели, като умолявали Бога да им даде син.

Веднъж, през време на светата Четиридесетница, по-точно, в съботата на първата седмица от Великия пост, когато се празнува паметта на свети великомъченик Теодор Тирон, двамата съпрузи отишли с дарове в църквата “Свети Апостоли” за утренята. По време на службата, по едно и също време, и двамата били обзети от някаква дрямка и били удостоени, всеки поотделно, със следното видение. Те видели свети апостол Павел, който стоял в църквата заедно със свети великомъченик Теодор Тирон. Светият великомъченик казал на светия апостол, сочейки с пръст към Симеон и Мария:

- Ученико Господен, тези хора горещо молят Бога да им подари детенце от мъжки пол. Изходатайствай им пред Бога молбата им да бъде изпълнена, така че пожертвованията им за храма и милостините им да намерят въздаяние.

И те видели, че апостолът подава в ръцете им младенец от мъжки пол, като казал:

- Ето, вече имате син!

А великомъченикът казал:

- Името му да бъде Теодор, защото този младенец наистина ще бъде Божий дар.

След това видение и след свършването на утренята, те разказали един на друг виденията си и се чудели, че и на двамата се явило едно и също. Те благодарили на Бога, като видели в това предизвестие за зачеването на син и с радост се върнали у дома. А когато Мария заченала, тя пазела пълно въздържание, защото носела в себе си този, който трябвало да стане съсед на Светия Дух.

Когато настъпило време за раждане, им се родил син, когото по волята на великомъченика, нарекли с името Теодор и го просветили със свето кръщение. Детето израснало и родителите му го изпратили да се учи. Оказало се, че момчето е неспособно да учи - то имало слаба памет и бавно запаметявало уроците. Това обаче се оказало особено действие на Божия Промисъл, Който искал мъдростта да бъде преподадена на момчето не от хората, а от Божията благодат. Момчето често получавало забележки и от родителите, и от учителите, а връстниците му се подигравали и след известно време то дошло до мисълта да моли вразумяване от Бога. То започнало да ходи често в църквата и да се моли усърдно.

Веднъж, в един неделен ден, под въздействието на божествено вдъхновение, то дошло в църквата преди светата литургия и като влязло в олтара, се скрило под светия престол. Никой не забелязал това. Архиереят започнал светата служба, а Теодор заспал там и спал до края на литургията. И имал в съня си видение. Видял едно момче, което изглеждало да му е връстник по години; то го хранело с меден нектар и като му дало в ръцете пастирски жезъл, го благословило. След това видение Теодор се събудил и излязъл изпод престола. А архиереят и другите, които били с него в олтара, като го

видели, се удивили и го попитали как се оказал там. Той им разказал всичко за себе си и за видението, което имал. Архиереят се изпълнил със страх и веднага причислил момчето към клира си, като го поставили на длъжност четец. От това време Теодор станал съобразителен и способен ученик, като превъзхождал с разума си не само връстниците си, но и по-големите.

Той преуспявал и в духовните, и в светските науки, на които се обучавал при известния тогава в Едеса учител по философия Софроний, който за кратко време преминал с Теодор всички науки.

Когато Теодор навършил осемнадесет години, баща му Симеон се преставил в Господа, а след една година заминала при Господа и Мария, Неговата майка. Теодор раздал на бедните наследения от родителите голям имот, като отделил само малка част за омъжената си сестра. Тя имала син Василий, който бил удостоен с епископски сан в град Емеса и написал това житие на преподобния Теодор.

След смъртта на родителите си, двадесетгодишният Теодор се отправил към Иерусалим. Като се поклонил на гроба Господен и като обходил всички свети места, той пристигнал в лаврата на преподобния Сава, която по това време била управлявана от авва Йоан, и като приел там ангелския образ, се упражнявал в постнически подвизи и преминал всички трудове на монашеското послушание, като в течение на дванадесет години без леност участвал във всякакви манастирски служения. След това помолил настоятеля да благослови да се оттегли в отделна килия и получил това, прекарвал времето в безмълвие, като служел на Бога. Храната му се състояла от неголямо парче хляб, приемано след залез слънце, и малко вода, и то не всеки ден. Понякога оставал без храна по два или по три дни. Много пъти и за дълго време се

отдалечавал в Йорданската пустиня, където прекарвал дни и нощи без хляб и вода, през цялото време се молел като безплътен и след това отново се връщал в килията си. Той прекарал двадесет и четири години в такива постнически подвизи. За живота му чул един негов сродник - младеж от град Едеса, на име Михаил, който дошъл при Теодор, като желаел да подражава на добродетелите му. Теодор го приел, постригал го и го задържал при себе си като ученик и сподвижник. А Михаил се научил да плете кошници, панери и други предмети, които по заповед на учителя си носел за продажба в светия град Йерусалим, а спечелените от продажбата пари донасял на духовния си отец, Теодор, който ги изпращал в лаврата, за да не вземат даром храна от обителта.

По това време Палестина и Финикия били вече подвластни не на византийските императори, а на сарацините, защото, по Божие допущение, заради греховете си техните жители били подчинени на сарацинските царе. Християните запазвали живота си и свободата на вярата благодарение на големите данъци. Но в същото време Господ утешавал вярващите, като вършел чудеса и знамения на светия гроб Господен, с които били заграждани устата на Христовите хулители, агаряните. Много арабски старейшини пристигали в Йерусалим отдалеч, за да видят гроба Христов, и там отдавали почести на християнския патриарх и на другите светители, а на жителите на Йерусалим правели различни добрини. В това време сарацинският цар Адрамелех се отправил с жена си Сеида от Вавилон към Йерусалим, за да види гроба Христов и извършващите се при него чудеса. Адрамелех бил кротък човек и не желаел да обижда християните, въпреки че събирал данъци от тях. Той обичал да беседва с учени хора за вярата, при което говорел съгласно своите народностни разбирания. Когато той все още бил в светия град, блаженият Михаил,

ученик и сродник на преподобния Теодор, дошъл по негова заповед в светия град да продаде ръкоделието си и живеел в намиращата се в града страноприемница на манастира на преподобния Сава. Отначало той отишъл да се поклони на гроба Христов и на свещената Голгота, а после излязъл с ръкоделието на пазара. Тук го срещнал евнухът на царица Сеида. Като видял хубавите кошници и панерки, той се удивил от тяхната красива изработка и му казал:

- Младежо, ела с мен и ще получиш добра цена за всичките си неща.

Михаил го последвал като незлобив агнец до вратата на дома на новата египтянка. Евнухът доложил на царицата, че един монах продава много красиви неща и царицата веднага заповядала да въведат монаха при нея. Когато блаженият Михаил влязъл при нея, лошата жена почувствала нечиста страст към младия монах. Той бил и снажен, с красиво лице; брадата му едва пониквала, от постоянния пост бил тънък и блед, а освен това вътрешната красота на добродетелната му душа се отразявала на външния му благообразен вид. Като вперила поглед в него, царицата се разпалила от страст и започнала да го пита кой е и откъде е? А той отговорил:

- Аз съм беден монах от лаврата на свети Сава.

Царицата му казала:

- Младежо, виждам, че си блед и слаб; жал ми е за теб и бих искала да ти направя добро. Ако си нечий роб, ще те освободя; ако си пленник, ще те откупя; ако си болен, ще те излекувам; ако си беден, ще те обогатя.

Целомъдреният Михаил, като слушал лъстивите ѝ речи, разбрал лукавите намерения и като се обърнал със сърцето си към Бога, и като повдигнал духовните си очи към Него, се

молел в ума си със следните думи:

- О, Владико Човеколюбче, Спасителю на пленените и Надежда на отчаяните! Ти, Който Си избавил Твоя пророк Даниил от челюстите на лъвовете, избави и мен в този час от тази зла лъвица, желаеща да погълне душата ми и да я завлече жива в ада!

После казал на царицата:

- Някога бях пленен от любов към света, но моят Владика Христос ме избави от това със Своята благодат. Бях роб на греха, но моят Господ, приел върху Себе Си образ на роб, ме освободи. Той ме намери болен, взе немощите ми и ме направи напълно здрав. Бях беден и паднал духом, но Божият Син, притежаващ безмерно богатство, заради мен стана беден и ме обогати неизказано, така че сега нямам нужда от нищо и не искам нищо от теб. Аз самият имам богатство, здраве, свобода и по милостта на моя Спасител имам множество различни блага.

Безсрамната жена продължавала да го прелъстява с блудни думи:

- Момко, ако ми станеш приятел, ще се насладиш на много блага, мнозина ще ти завиждат и ще станеш господар над мнозина.

Свети Михаил отговори:

- Аз обичам моя Владика Христос, Който ме е възлюбил и е дал живота Си за мен, и искам да Го обичам от цялата си душа. Приятели са ми чиновете на небесните ангели и ликовете на всички светии, водили равноангелен живот на земята. Те блестят с неизказана красота и благолепие и аз не искам да имам общение с теб.

Тогава царица Сеида почнала да го заплашва:

- Ако не изпълниш моето желание, ще предам тялото ти на мъки и ще заповядам да го покрият с рани.

Монахът отговорил:

- Старая се да изпълнявам волята на моя Господ и в никакъв случай няма да започна да се подчинявам на твоята воля. Ако предадеш тялото ми на мъчения и изтезания, с това само ще изходатайстваш вечно блаженство за душата ми. Знай, че нито с обещания ще ме заставиш да изпълня желанието ти, нито ще ме уплашиш с мъчения.

Царицата казала:

- Окаянико! От колко блага се лишаваш! Защо не изпълниш желанието ми? Нима не съм красива? Нима не ти харесвам и не възбудям страст в теб?

Преподобният отговорил:

- Не само не си красива, но си извънредно противна, безобразна и гнусна. Ти си достойна не за любов, а за ненавист!

Тогава нечестивата царица, като се изпълнила с извънредна ярост, заповядала да разтегнат на земята целомъдрения монах и да го бият с пръчки без пощада. Тя го измъчвала дълго, а после го изпратила завързан при царя със следното писмо:

“Този мерзък монах се осмели да ме унижи с груба обида. Ако го оставиш жив, ще ме видиш мъртва”.

Царят, като прочел писмото ѝ, решил, за да не я огорчи, да изпълни желанието, но отначало поискал сам да види монаха и заповядал да го заведат при него.

Когато завели преподобния при царя, той не пожелал да му

се поклони, какъвто бил обичаят при представяне пред царя и царедворците, а стоял изправен, като с външния си вид мъжествено показвал вътрешната си доблест и неподчинение на враговете. А царят, като го гледал с ярост, казал:

- Горделиви монаше! Какво имаш да кажеш по повод на извършената от теб дързост? Мисля, че не можеш да кажеш нищо!

Страдалецът казал:

- Царю, човек трябва да има преди всичко три добродетели: страх Божий, правосъдие и милостиво дълготърпение към виновните.

Като чул тези думи, царят се успокоил и като заповядал да развържат Михаил, го попитал откъде е. А той казал:

- Родом съм от град Едеса, а сега съм монах в лаврата на свети Сава.

А когато царят попитал за престъплението, в което го обвинявали, светецът казал:

- Върху мен се изпълни една известна притча: някой случайно се натъкнал на змия, която с един поглед умъртвява. Като избягал от нея, срещнал лъв и му се сторило, че е по-добре да остане с лъва, отколкото с отровната змия.

Царят разбрал смисъла на притчата и неговата невинност. Младежът му се понравил и с красотата си, и с благоразумието си, и той пожелал да го убеди да остави християнската вяра и да го обърне към своята.

При него имало един евреин, учен и красноречив, когото той повикал при себе си и пред когото казал на монаха следните думи:

- Аз те съжалявам и щадя младостта ти, като виждам твоя разум. Послушай моя съвет или дори заповед: отстъпи от Христовото учение, откажи се от християнската вяра и се присъедини към моята. Тогава ще ми бъдеш вместо син и ще те поставя по-високо от всички князе и властители и ще те направя управител на целия си имот.

Преподобният Михаил, като издигнал очите си към небето и като въздъхнал от дълбочината на сърцето си, казал:

- Да не бъде това, о, Христе, Царю мой, аз да отстъпя от Теб, моя Бог, дори и да се наложи да претърпя многобройни мъчения.

А на Адрамелех казал:

- Царю! Аз съм раб на Отца и Сина, и Светия Дух, едно неразделно Божество. Така изповядвам и от изповеданието си няма да отстъпя, но винаги ще пребъдвам в него.

Царят му казал:

- Какво? Значи на теб ти харесва да останеш в това нищожно звание, в което се намираш в момента?

Светецът отговорил:

- Тази монашеска дреха ме украсява несравнимо повече, отколкото тебе украсяват царските одежди.

Царят казал:

- Добре съм изучил нашите книги, прочел съм също и вашето християнско писание, което вие наричате Евангелие. Но нито там, нито тук съм намерил заповеди, които заповядват да се гнусим от брака и от месото.

Светецът отговорил:

- Християнският живот бива два вида - живот на монасите и на миряните. На миряните се благославя да встъпват в брак и да се хранят с месо; в това няма грях за тях, но при условие, че свято спазват другите Христови заповеди. Но на нас, които сме се отрекли от света и сме обещали да пребиваваме в девство, не ни прилича да встъпваме в брак, защото учителят на езичниците, апостол Павел, е казал: “Нежененият се грижи за Господни работи - как да угоди Господу; а жененият се грижи за световни работи - как да угоди на жената; и още: встъпващият в съпружество “добре прави”, а този, който не встъпва в съпружество “по-добре прави”. И така, като желаем да угодим на Единия наш Господ Иисус Христос, ние сме избрали по-добрия жизнен път - безбрачието. Ние не вкусваме и месо, но не защото го считаме за оскверняващо, а заради въздържанието. Павел казва: “Царството Божие не е ястие и питие, а правда и мир” и други добри дела, както и пост със святост.

Царят казал:

- Павел ви е излъгал!

Но светецът отговорил:

- Не ни е излъгал, а ни е освободил от заблудата и ни е посочил пътя към тези блага, които “око не е виждало, ухо не е чувало и човеку на ум не е идвало това, що Бог е приготвил за ония, които Го обичат”. А ако ти, царю, наистина искаш да узнаеш кой е измамник и предтеча на антихриста, този измамник е Мохамед, който е въвел в заблуждение цялото сарацинско племе и е излял отровата на своето нечестие даже и върху Персия.

А евреинът, който стоял близо до царя, казал на свети Михаил:

- А нима вашият Павел не е бил евреин?

Светецът отговорил:

- Макар че е бил евреин, по Божия заповед той е отменил сянката на Ветхия Завет и е благовестил истинската благодат, за която са предсказали пророците във Ветхия Завет.

Евреинът казал:

- Как си могъл да се научиш от Павел, когото изобщо не си виждал? По-добре се научи от мен; нали ме виждаш и ме чуваш.

Михаил рекъл:

- Ако започнеш да учиш това, което и той е учел, ще те послушам. Но ако въведеш нещо противно на неговото учение, ще бягам от теб, като от змия, защото Павел е казал: "ако дори ние, или Ангел от небето ви благовестеше нещо по-друго от това, що ние ви благовестихме, анатема да бъде.

- Защо не искате да признаете пророк Мохамед? Нима той не е проповядвал за Бога на сарацините, арабите и персите? Не е ли съкрушил идолите и не е ли учел на добродетелен живот?

Светецът отговорил:

- Ако някой изведе един човек от тъмницата и го затвори в друга мрачна тъмница, нима с това му прави благодеяние? Не го ли е излъгал, като го е превел от една тъмнина в друга? Така е постъпил с вас и вашият Мохамед. А ние знаем, че само един истински и верен път води към светлината, говоря за правата вяра в Отца и Сина, и Светия Дух, Единия Бог в Три лица.

Царят казал:

- Ти се мислиш за разумен и красноречив, но ние сме двама,

а ти си сам, и победата, разбира се, ще бъде наша.

Светецът отговорил:

- Вие не сте двама, а сте трима, но ще бъдете победени със силата Христова.

Царят попитал:

- С теб беседваме двама - аз и евреинът. Кой е третият?

Светецът отговорил:

- Сред вас невидимо се намира вашият учител - дяволът.

Царят се разгневил от тези думи, но все пак сдържал яростта си, като се надявал да победи Христовия воин с думи и му казал:

- Престани с твоето многословие и ми се покори. Изповядай, че Мохамед е пророк и Божий пратеник и ще ми бъдеш вместо син и ще получиш възможност да се наслаждаваш на различни удоволствия.

Светецът рекъл:

- Царю, признаваш ли Бога и Божието слово?

Царят отговорил:

- Да, признавам.

Светецът попитал евреина:

- Ти признаваш ли, че "чрез словото на Господа са сътворени небесата, и чрез духа на устата Му - цялото им воинство"?

Евреинът казал:

- Да, така е!

Тогава, като се изпълнил с Христовия дух, Христовият проповедник им казал:

- Ето, вие самите свидетелствате за истината, макар че не вярвате както би трябвало. А аз в никакъв случай няма да почна да слушам лъжливи учения, но оставам на това, което казах: Мохамед не е пророк и не е Божий пратеник, а е измамник, лъжец и предтеча на антихриста. А ти, евреино, твърдо знай, че Христос вече е дошъл в света чрез непорочното раждане от Пречистата Дева, поради което вече няма защо да чакаш раждането Му по плът. Този, когото чакаш, ще бъде мерзкият антихрист, който ще смути цялата вселена, а измамникът Мохамед е предтеча на този антихрист!

Присъстващите при този спор перси и сарацини изпаднали в ярост от думите на светеца, а християните се радвали и си казвали един другиму:

- С Христовата благодат монахът победи!

А царят, като се разгневил срещу евреина, му казал:

- Напразно те взех за свой помощник; никаква полза не получих от тебе!

Той го прогонил от себе си с думите:

- И сам ще надвия монаха и ще го обърна на моя страна!

А свети Михаил, с радост изрекал:

- Ето, със силата на моя Христос единият вече е победен и побягна със страх; остават още двама, но скоро и те ще бъдат победени, защото моят Застъпник е непреодолим и непобедим!

След това царят казал на страстотерпеца:

- Монаше, остава ти едно от двете: или да ми се подчиниш и да приемеш нашата вяра, или да умреш в разцвета на силите

си от страшна смърт.

Светецът казал:

- Царю! Моля те, направи едно от трите неща: или ме пусни при моя старец, или ме изпрати при моя Христос, като ме поразиш с каквато смърт искаш, или стани християнин и бъди в общение с нас!

Царят, като нямал сили да издържи дръзновените му речи, извънредно се разгневил и заповядал да поставят мъченика с боси нозе върху горящи въглени. Но страдалецът стоял неподвижно върху въглените, неподдържан от никого, като заради любовта си към Христос понасял мъжествено горещината на огъня и дори пеел Давидовите псалми. Той стоял дълго в това положение и накрая царят заповядал да го изведат от въглените и да му дадат чаша с отрова. Мъченикът взел чашата, казал Символа на вярата - Вярвам в Един Бог Отец - до края, оградил се с кръстния знак и изпил отровата без всякаква вреда за себе си. Царят дошъл в удивление и заповядал да доведат от тъмницата един от осъдените на смърт престъпници и да му дадат от същата отрова. Когато престъпникът изпил чашата с отровата, в същия миг със страшен вик издъхнал и тялото му начаса се разложило, докато свети Михаил оставал цял и невредим. Тогава всички християни, които били там, се изпълнили с голяма радост и единогласно прославили Бога.

А сарацините, чувствайки дълбок срам и като считали всичко станало за поругание над своята вяра, крещели на царя или да умъртви този монах, или да отдаде заповед за изстребване на всички християни. За да угоди на сарацините, царят заповядал да изведат мъченика извън града и да му отсекаат главата с меч. И мъченикът бил изведен на смърт, а след него до мястото на изпълнението на присъдата вървели тълпи сарацини и християни. Като пристигнали на

определеното място, мъченикът застанал с лице на изток и като повдигнал очи и ръце към небето, се помолил така:

- Владико Вседържителю, Всевишни, Безначални, Вечносъществуващи, Създателю на всяка твар, Царю на царете и Господар на господарите! Благодаря Ти за това, че ме сподоби да извърша подвига си. И сега умолявам Твоята благодат: нека ръката на дявола да не се докосне до мен и да не ме хвърли в бездната на погибелта, но вземи душата ми чрез Твоите свети ангели и ме въведи в обителта на покоя. Тебе, Господи, съм възлюбил и на Тебе пея и величая Отца и Сина и Светия Дух, Едно Божество и Царство, защото на Теб принадлежи славата във вековете. Амин.

Като се помолил така и като се простил с вярващите, той преклонил глава и загинал, посечен с меч. А християните отдали слава на Бога, подкрепил Своя мъченик.

Монасите, обитаващи странноприемницата на манастира, желяели да вземат тялото на мъченика и да го отнесат в лаврата, но живеещите в Йерусалим християни се възпротивили, като казали:

- Той пострада тук и тук трябва да го положим, за да бъде тялото му светиня и да дава благословение на вярващите.

А монасите, обратно, казвали, че той е получил възпитанието си в пустинята, че е чедо на преподобния отец Сава и че не трябва да се погребва на друго място освен в лаврата. Дълго спорили помежду си и вестта за спора им стигнала до самия цар, който отсъдил тялото на мъченика да бъде взето от монасите, които след това го пренесли в странноприемницата.

В същия ден преподобният Теодор имал откровение за свети Михаил и като дошъл в църквата, казал на аввата и на братята:

- Днес нашият брат Михаил е извършил в града мъченически подвиг.

Аввата начаса изпратил братя, за да пренесат с почести тялото на мъченика в лаврата. Те отишли и го пренесли оттам през нощта, за да не нанесат сарацините някакво оскърбление на тялото на мъченика. Господ извършил чудо над мощите на Своя раб: от небето слязъл огнен стълб и се движел пред тези, които носели тялото на мъченика, и ги осветявал. Някои от гражданите, които не спели през тази нощ, също видели как стълбът се движел по посока на лаврата и осветявал местността.

Преподобният Теодор излязъл да посрещне мъченика, като проливал много сълзи, предизвикани от съжаление и от радост. Той плачел за Михаил като за свой ученик и сродник, а се радвал, че неговият съжител се сподобил с мъченически венец. Аввата на лаврата и всички братя също излезли да го посрещнат, като носели свещи и кандила и пеели песнопения в чест на мъчениците. Така те внесли тялото на преподобния в църквата.

По това време в лаврата имало един болен монах на име Георги, който боледувал от три години и когото преподобният Михаил често навестявал. Той чул за кончината на Михаил и започнал да моли отиващите в църквата братя да занесат и него там, за да може да види мъченика, който бил за него любим брат. Но никой не му обръщал внимание и всички го заобикаляли. Тогава болният се просълзил от силно огорчение и казал:

- Брате Михаиле! Ако си намерил благодат от Бога и Христа, спомни си и за мен, твоя другар, и измоли за мен, разслабения, сила, за да мога да дойда и да те видя и да ти дам целувка в Господа.

Веднага щом казал това, внезапно се почувствал силен и изцелен, станал от одъра. Той дошъл в църквата, навел се до тялото на мъченика и го целувал със сълзи, като казал:

- Мили братко, наистина имаш голямо дръзновение пред Христа. Ти наистина показва съвършена любов към мен, страдалеца: и през земния си живот много послужи на мен, недостойния, и като замина при Христа, изведнъж ми подари неочаквано здраве.

А братята, след като изпели обичайните погребални песнопения, положили мъченика в гробницата на светите отци, които пострадали преди това.

Така светият преподобномъченик Михаил завършил живота си в деветия ден на месец юли. След това той се явявал често в сънни видения на преподобния Теодор, украсен с мъченическа одежда и с венец и озаряван от неизказана светлина. Той казвал:

- Отче, не скърби за мен, защото получих милост от Христа, моя Бог, от Когото и за теб е приготвено въздаяние, заради преподадените ми от теб наставления.

Тук свършва разказът за свети мъченик Михаил и ние отново се връщаме към житието на преподобни Теодор.

Господ, който устройва всичко за полза, не желаел повече да крие в пустинята такъв светилник, какъвто бил блаженият Теодор, който можел със своя добродетелен живот да принесе полза на мнозина и да бъде като светлина на света. Затова Той го поставил на високото архиерейско служение.

По време на светата велика Четиридесетница в Иерусалим пристигнал светейшият Антиохийски патриарх за поклонение на животворящия гроб Христов и по дела на своята Църква. По това време, когато в Иерусалим имало двама патриарси и

много епископи от Иерусалимската и от Антиохийската църква, от град Едеса дошли в Иерусалим няколко уважавани представители на духовенството и миряните, като молели за епископ на град Едеса, тъй като тамошният епископ починал. Започнали да търсят човек, който би бил достоен за този сан и престол, и светейшият Иерусалимски патриарх, ръководен от Божия Дух, си спомнил за блажения Теодор и казал:

- По мое мнение никой не води такъв равноангелен живот и в същото време не е така способен да управлява църковните дела, както дивният сред безмълвниците Теодор, монах от лаврата на преподобния Сава.

Палестинските отци напълно се съгласили с тези думи на патриарха за свети Теодор, защото всички в Палестина добре знаели за подвижническия му живот. Целият събор се зарадвал и патриарсите изпратили да доведат Теодор и го определили за епископ, въпреки че той с плач се отказвал от този сан. Те му заповядали да премине обичайните църковни степени и да приеме свещенически сан. И пратениците от Едеса се зарадвали за избора за тях епископ, тъй като били чували за богоугодното му житие и знаели, че той бил родом от техния град.

Когато настъпил Велики четвъртък - денят на Христовата тайна вечеря, двамата патриарси служили с множество епископи и ръкоположили преподобния Теодор за епископ. По време на посвещаването пред очите на всички станало голямо чудо. Гълъб, по-бял от сняг, започнал да кръжи под купола на църквата и после кацнал на главата на ръкополагания епископ. Като видели това, патриарсите, епископите и свещениците се удивили и прославили Бога, и казали:

- Този мъж наистина е достоен за светителски сан!

След извършването на посвещаването, преподобният Теодор

сияел от благодат като ангел Божий и целият му външен вид показвал съвършения богоносец в него. На светата и Велика събота, а също и на пресветлия празник Възкресение Христово, той служил заедно с двамата патриарси, а в понеделник на Светлата седмица той се отправил към лаврата, за да се прости със светите отци. Те се радвали и плачели: радвали се на това, че техният брат се е сподобил със светителски сан, а плачели, задето се лишават от близко общение с такъв велик отец. Много плакал и свети Теодор, напускайки своите мили другари, отшелническата си килия и силно желаното от него безмълвие, и като се простил с всички, проливайки сълзи, се върнал в светия град. После, след Томина неделя, по молба на едесяни, без да се бави повече, се отправил към Едеса. С него бил и Василий, писателят на неговото житие, който му се падал сестрин син. Когато стигнали до река Ефрат и се разположили за нощуване в издигнати на брега палатки, преподобният, като съжелявал за това, че бил длъжен да напусне светия град и светата лавра, произнесъл думите на псалмопевеца:

- "При реките Вавилонски - там седяхме и плачехме, кога си спомняхме за Сион".

Като произнесъл тези думи, той се просълзил и намислил да избяга, но едесяните, като разбрали намерението му, поставили стражи, за да не се лишат от своя пастир. И в тази нощ преподобният имал видение. Някой се явил и му казал:

- Не се уподобявай на ленивия раб, който скрил в земята дадения му от Господа талант, но се уподоби на този раб, който приел пет таланта и спечелил десет, за което получил власт над десет града. Не се отказвай да носиш възложеното върху теб Христово иго!

След това видение свети Теодор казал:

- Да бъде волята Господня!

И се отправил с едесяните, като решил да не оставя повече своето ново служение и като не скърбял вече за падналия му се жребий.

Когато се приближили до Едеса, Целият град излязъл да посрещне новия архиерей и православните го приели с неизказана радост. И свети Теодор се възрадовал духом, като видял зданието на съборната църква в Едеса, която по големина и по красота отстъпвала съвсем малко на Иерусалимската църква "Възкресение Христово". Като благословил всички, той се поклонил пред честната рака на светите мъченици Гурий, Самон и Авив и се просълзил. По такъв начин Христовият светител приел престола си (по това време във Византийската империя царувал Михаил с майка си Теодора) - и започнал усърдно да пасе повереното му от Бога паство и със слово, и на дело, като, от една страна, го хранел с боговдъхновените си слова, а от друга, го насочвал към пътя на спасението с примера на добродетелния си живот. И тъй като в този град имало немалко ереси - и несторианска, и северианска, и евтихианска, и манихейската, той скърбял много за това и положил голям труд за борба с еретиците, като виждал в тях хищни зверове. Христовият светител предизвиквал радост у православните, а у еретиците - досада; и православните се радвали на това, че имат такъв богомъдър пастир и учител, а еретиците скърбели и замисляли зло против него. Но той бил твърд като диамант и никакви нападения не можели да го лишат от мъжество. С горчивина гледал грешниците, оставящи истинската вяра, но, от друга страна, се радвал при вида на добродетелни и утвърдени в благочестието мъже и обичал често да разговяра с тях дружески и насаме.

По това време близо до Едеса, около манастира "Свети

великомъченик Георги”, в който монахини водели постнически живот, живеел уважаван от всички стълпник на име Теодосий, мъж с висок живот, престарял (вече бил на повече от сто години) и имащ от Бога особения дар на прозорливостта. Преподобният епископ Теодор често го посещавал и като беседвал с него като с искрен приятел, намирал в него утешение. Стълпникът му казал:

- Служителю на Господа, не отслабвай в трудовете си и нека игото Господне не ти се струва тежко. Всичко ще приключи благополучно за теб и ако мнозина от еретиците замислят зло против тебе, няма да имат успех в намеренията си. Господ ще разстрои плановете им и те ще бъдат победени, посрамени и изгонени от църковните дворове.

Тези думи на стълпника се изпълнили в свое време - за това ще бъде казано впоследствие. А тук е нужно да разкажем още за честите духовни разговори на епископа със стълпника, в които стълпникът съобщавал много полезни неща на епископа. Веднъж той му разказал следното:

- Преди много години в този град имаше един човек, на име Адер; той беше благороден, знатен и много богат, както беше праведният Йов в древността. Беше милостив към всички, неоскъдно даваше милостиня на бедните и дарения на монашеските обители и идваше често при мен да побеседваме за духовни предмети. Имаше съпруга и три деца и беше праведен, незлобив, кротък и смирен човек, млад на години и с крепко здраве. Веднъж той дойде при мен, според обичая си, и аз видях, че е много опечален. Казах му:

- Защо си така опечален, мое духовно чедо?

А той, като се обливаше със сълзи, ми каза:

- Гол съм излязъл от утробата на майка си, гол трябва да

отида в гроба. Няма да взема със себе си нищо от временното богатство и от суетната слава. Давид е казал: “събира и не знае, кому ще се падне то”, “славата му не ще отиде подире му”. Човек оставя богатството си на чужди и другояче не може да бъде. И апостолът казва: “преходен е образът на тоя свят”. Чувам как и нашият Спасител Христос възкликва: “които се не отрече от всичко, що има, не може да бъде Мой ученик” и още: “и който не взема кръста си, а следва подире Ми, не е достоен за Мене”. Затова, отче, поради любов към Бога, искам да оставя всичко: и жена, и деца, и имот, и да живея за Единия Господ, Който ме е довел от небитие в битие. А ти ми дай твоето отеческо благословение и един хляб от килията си и се помоли за мен!

Аз се почудих на думите му и казах:

- Виждам, че имаш добро намерение, но ти вземаш върху себе си голям подвиг. Ще се спаси този, който претърпи докрай, затова, чедо мое, гледай накрая да не се разкайваш. По-добре изобщо да не даваш обет, отколкото, като дадеш обет, да не го изпълниш. Но ако го изпълниш, тогава, разбира се, ще бъдеш блажен, като смениш временното за вечно.

А той казал:

- Да бъде волята Господня!

След това се помолих за него и като му дадох един хляб, го пуснах. А той, като избяга от метежния свят като от затвор, пристигна в Иерусалим и като се помоли усърдно при гроба Господен и като посети всички свети места, отиде в лаврата на свети Сава и прие монашески чин, като беше преименуван от Адер на Атанасий. Той водеше живот на истински монах, угоди на Бога и замина при Него. А добродетелната му съпруга дълго време оплакваше самотата си и при това нерядко се обръщаше към него, все едно, че го вижда пред себе си:

- О, господарю мой - казваше тя, - ти се постара да спасиш душата си, а на мен, самотната, възложи грижата за децата си. Да види това Всевиждащият Бог и нека отсъди между мен и теб!

След известно време, през една нощ, мъжът се явил в съновидение; той бил с просветлено лице и в блестяща бяла дреха и казал:

- Престани да плачеш и да се оплакваш от мен. Ето, аз вземам децата при себе си, а ти се постарай да спасиш душата си.

Този човек се яви и на мен в същия вид и ми каза:

- В манастира, който се намира близо до теб, най-възрастната безмълвница след три дни ще замине при Господа. Ти устрой там вместо нея моята съпруга, за да живее в нейната килия, в пост и в пълно уединение. Нека при нея остане и най-малкото ни дете, докато порасне. То ще следва моите стъпки и ще се възкачи на апостолския престол в Иерусалим.

На третия ден след това видение се престапи старата безмълвница в манастира, а после починаха и двете Адерови деца. Останало само най-малкото, което също било смъртно болно. А майката, като се наскърбила и от загубата на мъжа си, и от смъртта на двете си деца, като видяла, че и последното ѝ чедо се намира близо до смъртта, в голямата си скръб плачела горчиво, а после, като взела младенца на ръце, побягнала към мене, недостойния. На половината път младенецът умрял в ръцете на майка си и майката не знаела какво да прави в това печално положение. Случайно, или казано по-добре, по Божествен Промисъл, я срещнала една блудница и майката, като сложила веднага мъртвото си дете в ръцете, се хвърлила в нозете и я умолявала със сълзи да се

помоли на Бога за детето. А блудницата, като била доведена в изумление от тази молба, казала, че е явна грешница, виновна за много престъпни и скверни дела и затова не смее да се обърне с ходатайство към Бога и не може дори да повдигне очите си към небето и да отвори устата си за молитва. А майката, обезумяла от скръб, продължавала да я моли, като прегръщала нозете . Тогава блудницата, като застанала с лице на изток, въздъхнала от дълбочината на сърцето си и като се удряла в гърдите и като се обливала в сълзи, започнала да се моли така:

- Недостойна съм, Господи, поради множеството ми грехове да погледна към небесната висота и със скверните си устни да назовавам Твоето свято име, но, подобно на древната блудница, плакала при нозете Ти, умолявам Твоето човеколюбие - излей днес над нас милосърдието Си от Твоето благоутробие! Онази грешница е молела за прошка на греховете си, а аз, като не дръзвам да моля прошка за безбройните ми беззакония, моля за този непорочен младенец, за което ме моли с настойчивост тази Твоя целомъдрена рабиня. Жизнодавче, Спасителю на всички! Подари живот на това дете. Ако аз, жена с жестоко и немилостиво сърце, го съжалявам, колко повече Ти, Който по природа Си милостив и човеколюбив, ще проявиш милосърдие към Твоето създание!

О, неизказано Божие добросърдечие! Когато грешницата се помолила по този начин, детето оживяло. Бог чул явната грешница, която се помолила със сърдечно съкрушение и смирено изповядване на греховете си и по нейните молитви възкресил мъртвото дете, като предвидил бъдещото обръщане и светия живот в бъдеще. Майката, като видяла детето живо, извънредно се зарадвала и въздала хвала на Бога, а грешницата, при вида на това чудо, изпаднала в ужас, и като нямала сила да каже нито дума, паднала с лице към земята, проливайки много сълзи. Толкова е дивен Бог в делата Си! Той

възкреси детето, утеши огорчената майка, предразположи блудницата към истинско покаяние и Си пригответи достоен раб за светителско служение: това възкресено дете после стана Иерусалимски патриарх.

Когато всичко това ставало на пътя, аз гледах от стълпа и по божествено откровение видях ярка светлина, слизаща от небето и осияваща молещата се грешница, умрялото дете и плачещата майка. Изпратих един мой ученик да доведе двете жени и те, като дойдоха, отговориха на въпросите ми и ми разказаха всичко в подробности, съгласно с това, което ми беше открито от Господ. Съпругата на Адер каза:

- Честни отче, отсъди с духовния си сан между мен и моя съпруг. Аз се омъжих за него, като бях непорочна, станах майка на три деца, а той, без никаква вина от моя страна, замина неизвестно къде. След като прекарах дълго време в сълзи, веднъж той ми се яви насън, като беше облечен в светло облекло, и каза:

- Ето, вземам младенците при себе си, а ти, ако искаш, спасявай душата си.

След това видение умряха две мои деца, а сега той иска да вземе и последното и да ме остави да умра от мъка и от съжаление. Ако той прави така по твоя заповед, тогава нека Бог да отсъди между вас и мен!

А аз казах:

- Дъще, не скърби; синът ти няма да умре, а ще остане жив и ще се сподоби с голяма слава. А ти, по съвета на твоя съпруг, се погрижи за спасението на душата си. Ето, за теб е приготвена уединена килия в манастира близо до мен. Една богоугодна Христова рабиня, състарила се в постничество, почина; бъди нейна заместничка и подражай на житието.

Жената веднага се съгласи с моето предложение, а после и грешницата започна да умолява със сълзи да я приемат и нея като каеща се и да я причислят към светите постници.

След известно време и двете жени, като раздадоха целия си имот на бедните, постъпиха в манастира на светите постници, станаха много усърдни монахини и угодиха на Бога с подвижите си. А възкръсналото дете, като порасна, се отправи към Палестина, и като отиде в лаврата на свети Сава, разбра, че баща му е водил там монашески живот. Пострига се за монах и като измоли за себе си бащината килия, с дългогодишни постнически подвизи си спечели уважение сред палестинските отци. По Божия воля беше възведен на патриаршеския Иерусалимски престол, в течение на седем години мъдро управляваше Христовата църква, а после, като завърши в непорочност пътя си, се пресели във вечните обители.

Този разказ на дивния стълпник доставил голямо утешение на Христовия светител Теодор и той го попитал:

- Духовни отче, кажи ми колко време живееш на този стълп и изобщо, моля те заради Господа, разкажи ми всичко за живота си.

А старецът, като въздъхнал от дълбочината на сърцето си и като се просълзил, казал:

- Заради името Господне и поради истинска любов ще ти кажа всичко, добри пастирю на словесното Христово стадо, а ти запази това в тайна, докато Господ не ме вземе от този живот. Отрекох се от света в дните на младостта си заедно с по-големия си брат Йоан. Три години се трудихме в манастира, а после в нас се пробуди желание да водим уединен живот в пустинята. По съвета на нашия духовен отец ние отидохме в пустинята край Вавилон и като намерихме там две пещери,

разположени недалеч една от друга, започнахме да живеем в тях в уединение, всеки в пещерата си. За храна ни служеха тревите и дървесните плодове, които могат да се открият в пустинята, а в събота и в неделя заедно извършвахме молитви и пеехме псалми; като вкусвахме заедно обичайната пустинническа храна, ние отново се разотивахме по пещерите си, като се молехме насаме и размишлявахме за Бога. Като ходехме по пустинята, също се стараехме да не се срещаме един с друг и само ангел Господен често ни посещаваше и ни утешаваше в нашето уединение. Веднъж, когато поотделно ходехме из пустинята да събираме растения, видях в далечината брат си, който, както вървеше, изведнъж се спря с удивление, а после, като постоя малко на едно място, се ограда с кръстния знак, прескочи през намиращото се пред него като през някаква мрежа и бързо побягна към пещерата си. Удивих се от тази постъпка на брат си и отидох да погледна, кое го е принудило да побегне. Като отидох на онова място, видях много разсипано злато, и като се помолих и свалих наметалото си, събрах в него златото и едва го занесох в пещерата, като не казах на брат си нищо за това. После се отправих към града и купих хубава, здрава сграда с големи стаи и с извор на чиста вода. Там уредих църква и манастир, събрах четиридесет монаси, отворих странноприемница и болница за утешение на странниците и болните и купих достатъчно земя за манастира. Като устройох всичко, намерих един мъдър човек, когото поставих за игумен на този манастир. След покриването на всички разходи по устройването на манастира, ми останаха още две хиляди жълтици, хиляда от които дадох на игумена за нуждите на манастира, а другите хиляда раздадох на бедните, като не оставих за себе си нито една жълтица. После, като се простих с игумена и братята, отново се върнах в пустинята да подиря брат си. Докато вървах през пустинята, в сърцето ми се яви горделива мисъл: ето, брат ми не съумя да се възползва от

намереното злато за добро дело, а аз направих нещо велико и богоугодно. Като размишлявах така, аз се приближих до мястото, където живееше брат ми и горделивият помисъл за моето превъзходство пред брат ми не ме напуснаше. И ето, срещу мен излезе ангелът Господен, който по-рано ме посещаваше, и като ме погледна страшно, гневно ми каза:

- Защо се тщеславиш и се превъзнасяш пред брат си? Наистина, целият ти труд и всички грижи са по-малко от това, което направи брат ти, като прескочи намерената от него купчина злато. Той прескочи не златото, а голямата пропаст, която лежи между богатата и Лазар, прелетя на леки крила и лоното Авраамово го очаква. Той се постара да угоди на Бога, а ти - на хората. Затова пред Бога брат ти несъмнено е по-горе от теб и ти не можеш да се сравняваш с него, макар че се счита за по-добър. Заради твоето тщеславие през този живот няма да видиш повече нито него, нито мен и ще ти се наложи да пролееш немалко сълзи, за да умилостивиш Бога.

Като каза това, ангелът се скри от очите ми, а аз побързах към пещерата, където живееше брат ми, но вече не го видях там. Плаках силно, до загуба на силите си, и след седем дни чух отдалеч глас на ангела, който ми казваше:

- Трябва да отидеш до град Едеса и там, до църквата на свети Георги, да се качиш на стълп и да пребиваваш в покаяние, докато Господ не се смили над тебе.

И така, тръгнах с плач през пустинята и като дойдох тук, се качих на този стълп. Тук прекарах четиридесет и девет години, като се борех с различни помисли, окръжаващи ме подобно на мрачен облак и безутешна скръб изпълваше сърцето ми. На петдесетата година, в една от съботите, късно вечерта, почувствах във вътрешното си същество някакво кратко просветление, заедно с което се разсея и мрачният облак на обременяващите ме помисли. Прекарах цялата тази нощ без

сън, като възнасях със сърдечно умиление молитви към Бога и оросявах лицето си със сълзи на утешение. Когато настана неделя и пеех обичайните псалми на третия час, внезапно светият ангел се яви пред мен и ми каза:

- Мир на теб и спасение!

А аз, утешен от това явление, паднах на земята и казах със сълзи:

- Защо ме отхвърли от лицето си и ме раздели с брат ми? Ето, сега се подлагам на много изкушения!

Ангелът, като ме взе за ръка, ме повдигна и ми каза:

- Поради гордостта ти, с която ти унижи в мислите си своя брат, аз се скрих от очите ти, но не те оставих, а невидимо пребивавах с теб, като те пазех, както ми е наредил Бог. А сега, заради смирението ти, Господ Си спомни за теб и ме изпрати да бъда явно с тебе и в този, и в бъдещия живот. Сега ти се дава от Господ благодатния дар на прозорливостта, за да узнаваш праведните и грешните хора и да се радваш за праведните, а за грешните да се молиш да се обърнат от греховния живот към покаяние. И брат ти е жив, и през цялото време се моли за теб на Господа, но ще го видиш чак в бъдещия живот.

- Това е всичко, което мога да ти кажа, светителю Божий, за своя живот!

Тогава свети Теодор го попитал как узнава праведниците и грешниците. Стълпникът отговорил:

- Ако покрай това място минава праведен и богобоязлив човек, тогава виждам сияещата над него Божия благодат; от двете му страни около него шестват свети и пресветли ангели, а в далечината вървят несмеещи да се приближат до него

бесове. А ако покрай мен минава грешник, тогава виждам около него пълчище от ликуващи бесове, а в далечината стои ангел, който тъгува и плаче за гибелта на грешника. А когато бесовете пожелаят окончателно да погубят този човек, ангелът ги прогонва с огнено оръжие в ръцете си.

Свети Теодор много се утешавал от тези душеполезни беседи на преподобния стълпник и благодарил на Бога за това, че е намерил сред словесното си стадо такъв човек - боговдъхновен Господен угодник и прозорлив отец. Оттогава той често го посещавал и водел с него духовни беседи.

Така свети Теодор мъдро пасял Христовото стадо, като се стараел да унищожи умножилите се ереси. А еретиците се изпълвали с ярост и започнали явно да вдигат ръка срещу светия пастир. Те възнамерявали с цяла въоръжена тълпа да нахлуят в църквата през време на богослужение, да убият пастира и да разгонят овцете, но това не им се удадо, и върху тях се изпълнило словото на Писанието: "скроиха заговори, ала не можаха (да ги изпълнят)". Всеки път, когато се приближавали до църквата, Божия сила им пречела да влязат: ту им се вцепенявали ръцете, ту ги прогонвал огнен пламък, излязъл изведнъж от църквата срещу тях. Те дълго недоумявали какво да предприемат, но после решили да действат по друг начин. Те настроили владетелите на тази област (Едеса се намирала под управлението на сарацините) срещу Божията Църква и срещу светителя, като им дали големи подаръци и с тяхно разрешение и при тяхно съдействие отнели от Църквата много имоти, селища, ниви, градини и всичко останало, откъдето домът на архиерея и църковния клир получавали средства за живот. Те, и главно богатите манихеи, нанасяли много обиди и извършвали насилия и над другите православни християни.

Налагало се светителят Теодор да отиде във Вавилон при

сарацинския цар Мавий, приемник на Адрамелех, да му се оплаче от причиняваните на Църквата обиди и да моли за прекратяване на тези обиди и за справедливо разследване на този въпрос. Отначало свети Теодор се отправил за съвет при преподобния стълпник. Стълпникът одобрил намерението му и му предсказал всичко, което щяло да се случи с него. Той казал, че светителят ще изпълни успешно задачата, която сам си е поставил, и че не само ще получи удовлетворение на всички църковни нужди, но и че ще обърне самия цар към Христовата вяра. Стълпникът го посъветвал да потърси и брат му, Иоан, който би трябвало да се намира някъде в пустинята над Вавилон, и даже написал писмо до брат си. А светителят, като се сбогувал със стълпника, се върнал в епископията и след няколко дни се пригответил за пътуване, и като се помолил на Бога за своето стадо и за себе си, той тръгнал по пътя, който си бил набелязал.

Като пристигнал във Вавилон, светителят отишъл в християнска църква и се явил пред митрополита, който го приел с радост и му дал едно помещение при себе си. А когато започнал да разпитва за целта на пътуването му, Теодор подробно му разказал за всички нападки на еретиците срещу църквата, за разхищаването на църковните имоти и за страданията на православните хора. По това време при митрополита случайно се намирали двама придворни, единият от които бил началник на царските писари, а другият - началник на лекарите. И двамата били православни християни. Като слушали разказа на епископа, те му съчувствали от дълбочината на сърцето си. Тогава митрополитът казал на тези придворни да напомнят на царя за пристигането на епископа от Едеса, но те отговорили:

- Сега не е време за това - царят е тежко болен, зрението му силно отслабна от болестта, той има перде на очите. Освен това е възпален и черният му дроб, а това, по наше мнение, е

неизлечима болест. Нима може сега да се обръщаме към него по какъвто и да е въпрос?

А свети Теодор им казал:

- Кой знае, господари мои, може би заради моето смирение Господ ще го изцери?

Те му отговорили:

- Ако ти си изкусен в лекуването или имаш от Бога благодат да изцеряваш болни, то това време е най-подходящото да получиш благоприятно решение.

На сутринта началникът на лекарите, като се явил при царя, за да му окаже обичайната лекарска грижа, му казал, че пристигналият от Едеса епископ успешно лекува болести. Царят веднага заповядал да го повикат и епископът дошъл, като се молел и пеел в сърцето си Давидовия псалом: "Който живее под покрива на Всевишния". При влизането му в царската спалня, болният цар с едва доловим глас казал:

- Епископе! Ако можеш, помогни ми! Страдам ужасно и вече се приближавам до смъртта.

А Христовият светител, като издигнал очите на сърцето си към Бога и като призовал, с твърда вяра, на помощ Владиката Христос, Бързия Лекар, наредил да донесат чист съд и чиста вода. Като имал в себе си малко пръст от животворящия гроб Христов, той я разтворил във вода и заповядал на царя да изпие част от водата, а с остатъка помазал главата, челото, веждите, очите, сърцето и раменете му. След това помолил да оставят царя да заспи, а самият той се оттеглил в странноприемницата. Болният цар заспал здрав сън, по време на който от него изчезнали всички болести и с Христовата благодат, по молитвите на светия епископ Теодор, той бил върнат от вратите на смъртта. Като се пробудил, царят се

почувствал съвършено здрав и очите му виждали ясно. Той много се учудил на това бързо и неочаквано пълно оздравяване и с радост заповядал веднага да повикат при него този свят и изкусен в лекуването епископ и дълго му благодарил и го възхвалявал. А преподобният го посъветвал да приеме храна, и царят ял и пил като съвършено здрав човек.

На другия ден сутринта той свикал своите висши царедворци и като седнал на високия престол, показал ясно на всички, че е оздравял. Те се радвали на излекуването на царя и през този ден той устроил голям пир за всички царедворци, градоначалници, войската и целия народ. Започнало весело пиршество, а царят отдал почести на светия епископ Теодор пред цялото събрание, обдарил го с големи дарове и го нарекъл светлина за очите си. А на третия ден царят, като го поканил при себе си, при което на свети Тедор били оказани особени почести, казал:

- Човече Божий, светлина на очите ми! Каж ми; по каква причина си дошъл тук? Ще изпълня всичко, което поискаш от мен.

Тогава Христовият светител започнал да разказва с подробности на царя за всички обиди, причинени на светата Църква и на православните християни, за разграбването на църковните имоти, за притесненията и нападките от всякакъв род. Царят заповядал веднага да се напише указ до управителите на Киликия, Сирия и Месопотамия да побързат да върнат на Едеската църква всичките ѝ владения и да привлекат към съдебна отговорност виновните за причинените на християните обиди. По-нататък царят заповядал еретиците да се присъединят към съборната Църква, а ако не искат да изпълнят това предписание, на манихеите да се отрязват езиците, несторианите, северианите и евтихианите да бъдат изгонени от града, а местата на събранията им да се разрушат.

Когато тази царска заповед била написана, царят казал на светителя:

- Отче, ти остани тук с нас за известно време, а аз ще изпратя военачалник с моя указ, за да го изпълни с точност. Изпрати с него някой от твоите ученици и повече не се грижи за нищо: всичко ще бъде изпълнено според твоето желание!

И така, царят изпратил военачалник, а епископът - трима клирици и скоро от Едеса пристигнало известие, че там всичко е приведено в порядък. Мнозина от еретиците, като се изплашили от царските закани, се присъединили към Православната Църква, а други, които продължавали да упорстват в своето нечестие, били подложени на телесни наказания или били изгонени.

Докато пребивавал във Вавилон, светият епископ Теодор често бил канен при царя като лекар и при това сеел по малко семената на Христовото учение. Тези семена падали на добра почва и царят постепенно започнал да се просвещава със светлината на истинското познание. После светителят измолил позволение от него да отиде за кратко време в пустинята, за да намери посочения му от стълпника пустинножител. Когато позволението било дадено, той тръгнал с двама свои ученици и като се отдалечил от града на около сто поприща, с Божията помощ намерил преподобния Иоан, брата на стълпника, в трудно достъпна и тъмна пещера в пустинята. Преподобният сам излязъл да посрещне епископа и назовал по име светителя и учениците му. Като се помолили и се поздравили един друг, те седнали и започнали духовна беседа. Преподобният Иоан много приличал на своя брат, стълпника Теодосий. Той помолил светителя да отслужи в пещерата му Божествена Литургия и да го причасти с Пречистите Тайни - Тялото и Кръвта Христови, и епископът изпълнил желанието му. След приемането на свето причастие

пустинникът се изпълнил с духовна радост и предложил на гостите пустинна трапеза, която им се сторила необичайно вкусна. Като хапнали, те благодарили на Бога и отново се отдали на духовна беседа. Старецът казал на епископа:

- Отче! Къде е писмото, което ми е написал брат ми, стълпникът?

Епископът, като се удивил от прозорливостта на стареца, му казал:

- Авва, кой ти е съобщил, че при мен има писмо от твоя брат?

Преподобният старец отговорил:

- В същия час, когато писмото беше написано, то ми беше прочетено и веднага на обратната страна на писмото беше даден отговор от мен до брат ми.

Епископът извадил от чантата си писмо в запечатан вид и искал да го даде на пустинника, но той помолил епископа да разпечата писмото и да го прочете. Когато епископът изпълнил желанието му, на обратната страна на писмото намерил следните думи:

“Иоан, последният сред монасите, от пещерите Вавилонски, до Теодосий, стълпник на Сирия, мой роден брат. Пожелавам ти да се радваш в Господа! Прочетох писмото ти в същото време, в което то беше написано, и тогава ти написах и отговора, защото, ако телесно сме далеч един от друг, душата ми неотстъпно пребивава с теб и това, което ти открива Бог, е известно и на мен. Всичко, написано от теб за светия епископ, се изпълнява при съдействието на Божествения Промисъл. Светата Църква се укрепва, еретиците се посрамват и ще бъдат изгонени, неверният цар, заедно с просветлението на телесните очи, получава и просветление на духовните очи. Бъди здрав в Господа, брате, и се моли за мен на Владиката

Христос така, че в бъдещия живот да се видим един друг и да пребиваваме неразделно заедно”.

Като прочел с удивление този чудесен отговор, епископът си спомнил за пророк Авакум, който бил взет от ангел от Иудея и бил пренесен във Вавилон при Даниил и отново в същия час бил върнат в Иудея, и си казал:

- Всемогъщият Бог, Който в древността е направил такова чудо, може и сега да направи подобно на него: Дивен е Бог в Своите светии.

Светият епископ прекарал при преподобния пустинник един ден и една нощ, а на сутринта, като се помолили, се простил с него и се върнал при царя във Вавилон.

Царят му казал:

- Драга отче, бих искал никога да не се разделям с теб нито в този живот, нито в бъдещия - толкова тясно се съедини душата ми с теб в съюза на любовта!

Епископът отговорил:

- Виждам, че дверите между мен и теб са отворени. Аз не трябва да излизам навън, а ти нямаш нужда да влизаш при мен. А когато дверите се затворят, ние ще се разделим един с друг и аз много ще скърбя в душата си за това.

А царят казал:

- Какви са тези двери и какво означава тяхното затваряне? Моля те, кажи ми, за да мога да разбера това!

Тогава светителят, като извадил изпод пазвата си светото Евангелие, казал:

- Царю! Ето вратата, водеща към спасение и към неразделно пребиваване с Бога и с Неговите светии!

И започнал да му чете светото Евангелие във вътрешните покои, като го тълкувал на понятен за царя език. А царят, като слушал с внимание, се умилил сърдечно и пламнал от любов към Христа.

През това време при него били само тримата най-верни слуги, родом от Арабия, които също с умиление слушали светото Евангелие, което епископът продължил да чете чак до вечерта. А на сутринта царят, като се освободил от делата, отново повикал светителя при себе си, уж за да потърси от него съвет, като от лекар, а в действителност, за да получи от него лекарство за душата си; и отново цял ден внимателно слушал повествованието на Евангелието и поученията на Спасителя и после повярвал в Христа и той самият, и тримата му служители. Светителят им казал да се готвят за приемане на свето кръщение. Той им определил известен срок за пост и ги научил да се молят, като им написал на техния език Трисвятое, Отче наш и други молитви, а също Символа на вярата - "Вярвам в един Бог...". Всичко това се правело тайно, за да не узнаят сарацините, от които царят се страхувал. Епископът всеки ден посещавал царя като лекар и насаме учел царя, а после и тримата му служители, на тайнствата на святата вяра. След известно време той тайно кръстил царя и служителите и дал на царя името Иоан. Той отслужил в царската спалня света Литургия, причастил новокръстените с Божествените Тайни на Тялото и Кръвта Христови и всички те заедно се възраждали с голяма радост. Радвали се за обръщането на грешниците и светите ангели; и ликуването във вътрешните царски покои се извършвало с невидимото участие на небесните сили.

Новопросветеният цар Иоан, поради любовта си към пострадалия на кръста Изкупител на човешкия род - Иисус Христос, много искал да има частица от дървото на честния и животворящ Господен Кръст, на който бил прикован нашият

Господ. Но тъй като по това време кръстното дърво не се намирало в Иерусалим, а било пренесено от византийските императори в Цариград, се наложило Христовият светител Теодор да се отправи към Цариград с царско писмо, което гласяло следното:

“До Височайшия и благочестив самодържец на Византийската империя, император Михаил и неговата благочестива и богомъдра майка Теодора, от Иоан, сарацински цар. Желая Ви да се радвате в Господа! Благодаря на преблагия Бог, Който ме избави от заблудата и ми даде да позная истината на светото Евангелие и да изповядвам християнската вяра и моля Ваше Императорско благочестие да ми подари частица от животворящото честно кръстно дърво, на което се разпъна моят Христос. Искам да го имам при мен като свой защитник.”

Сарацинският цар изпратил свети епископ Теодор с това писмо и с големи подаръци при византийския император. Като пристигнал в Цариград и като предал на императора писмото и подаръците, свети Теодор бил приет с почести от императора и от светейшия патриарх.

Случило се, че по това време майката на императора, Теодора, заболяла от перде на очите, от което зрението помръквало и Христовият светител, като взел земя от гроба Господен и като я смесил с чиста вода, помазал очите и я излекувал. Освен на нея той дал изцеление и на други нуждаещи се.

А императорът заповядал да направят златна кутийка, украсена със скъпоценни камъни и бисери, и поставил в нея частица от честното дърво на животворящия Кръст Господен. При това той написал следното писмо до сарацинския цар:

“Михаил, благочестно вярващ в Христос Бог, Самодържец над всички гърци, до Иоан, възлюбен от наша кротост, сарацински цар. Желая ти да се радваш в Господа! Ние получихме твоето писмо, изпълнено с всяко благочестие и много се зарадвахме и благодарихме на Бога, Който те е извел “от тъмнина в чудната Своя светлина” и те е призвал към наследяване на вечен живот и на безкрайно царство. Ето, ти стана син на Авраам, а не на Измаил, чедо на Сара, а не на Агар. Ние възхваляме твоята мъдрост, защото ти позна Истинския Цар. Пребъдвай до края в Христовата вяра и в заповедите на нашия Спасител; с радост изпълняваме молбата ти. Нека честното дърво на животворящия Господен Кръст ти бъде защита от всички видими и невидими врагове и блажена надежда за бъдещия живот!

Като връчил на свети Теодор, епископ Едески, това писмо до сарацинския цар, частицата от животворящото кръстно дърво и икона на Спасителя и като наградил светителя с дарове, византийският император го изпратил с мир. По пътя към Вавилон светителят се отбил в своя престолен град Едеса и много утешил своето духовно стадо; посетил също и скъпия на сърцето си стълпник, преподобния Теодосий. Като престоял малко време в Едеса, той се отправил към Вавилон, като навсякъде по пътя изцелявал различни болести ту с възлагане на животворящото кръстно дърво и пръстта от гроба Господен, ту със своите свети молитви. А когато пристигнал при цар Иоан, той го приел с огромна радост, поклонил се до земята на кръстното дърво и иконата на Спасителя, целунал ги със сълзи на радост и ги поставил в спалнята си, като уредил пред тази светиня да гори неугасимо кандило, което със собствените си ръце доливал с елей; а писмото на византийски император прочел с голяма любов.

Свети Теодор пребивавал във Вавилон, вършел много изцеления и прогонвал бесове от хората. Християните

извънредно се радвали на това, а сарацините и евреите се топели от огромна завист. Там бил и един евреин, началник на еврейското общество и законоучител. Той внушил на персийските и сарацинските царедворци да предложат на царя да издаде заповед за назначаване на открит спор за вярата между християни и евреи. Царят, като знаел, че Христовите раби няма да бъдат победени, се съгласил с предложението им. Бил назначен ден за спора, на който се събрало голямо множество перси, сарацини, евреи и християни, а накрая се явил и самият цар с целия си съвет. Когато царят седнал на полагащото му се високо място, еврейският законоучител излязъл като единствен представител на всички евреи срещу християнските учители и светители - Вавилонския митрополит и Едеския епископ: толкова бил красноречив този евреин и така се гордеел със знанията си!

Но когато започнал да говори не от Писанието, а измислял разни нелепости и хули срещу Христос, нашия Господ, тогава свети Теодор, като се изпълнил с божествена ревност и дал знак с ръка за мълчание, казал на евреина:

- Ако ти беше предложил на нашето внимание нещо от Моисеевия закон или от другите свети пророци, ние щяхме да ти отговорим. Но тъй като ти отвори гордите си уста за хули и лъжи и говориш не това, което е възвестено от светите пророци, а това, което ти е внушено от твоя баща, сатаната, "о, ти, който си пълен с всякакво коварство и всякаква измама, дяволски сине", против всички твои хулни и лъжливи речи ще ти кажа само едно Давидово слово: "Да онемее лъжливи уста, които говорят зло против праведника с гордост и презрение".

И в същия миг превъзнесенният в думите си евреин замълчал и хулният му език онемял, така че не можел да каже нищо. Тогава иудеите били посрамени, а християните се възрадвали, персите и сарацините се удивили, а царят се радвал в душата

си, че християните са победили и силата на Иисус Христос се е прославила.

След това царят заповядал да бият безпощадно с волски жили еврейския законоучител, поразен с немота от Бога и после да го затворят в тъмница. Били наказани също и другите еврейски началници и били изгонени с позор от събранието. А след три дни евреинът, който бил хвърлен в тъмница, се обърнал с писмена молба до светия епископ Теодор, като молел от него пощада и обещавал да приеме християнството. Светителят, като осведомил царя за това, освободил евреина от тъмницата и той, като паднал в нозете на светителя, със знаци го молел да го кръсти, тъй като езикът му оставал ням. Тогава епископът извършил над него оглашение и после, когато го въвел в купела на светото кръщение и призовал над него името на Пресвета Троица, езикът му се освободил от немотата и той започнал с висок глас да прославя Отца и Сина, и Светия Дух и изповядал, че Иисус Христос наистина е Синът на Живия Бог, възвестен от закона и пророците.

И така евреинът станал християнин, като вместо предишното име, при светото кръщение получил ново - Самон, а по неговия пример и някои други евреи приели святата вяра и се кръстили. Също и мнозина от персите и сарацините повярвали в Христа, но запазили вярата си в тайна, като се бояли да не бъдат подложени на преследвания и наказания от страна на властите.

След това, след няколко дни, свети Теодор се приготвил да отиде при пустинника, преподобния Йоан, и заявил за това на царя. Царят казал, че и той би желал да види този Божий угодник и да чуе неговите поучения. Светецът казал на това:

- Одобрявам желанието ти, защото, ако го видиш, ще получиш от това голяма полза. Той е мъж с възвишена душа и има дар на прозорливост, така че може да говори за бъдещето

като за настояще.

Така те се съгласили да отидат заедно при пустинника. Царят си дал вид, че уж отива на лов и иска да прекара няколко дни в пустинята на лов за диви зверове. И така той тръгнал с множество служители и войници, имайки при себе си и епископа като постоянен свой лекар.

Те ходили по планините и пустинните долини и уловили голяма плячка. А когато се приближили до мястото с пещерата, където пребивавал пустинникът, царят разпратил слугите и войниците си на различни страни да търсят следи от диви зверове, а самият той останал с малка свита. После, като се приближил още по-близо до пещерата, той оставил и тази свита и тръгнал напред, като взел със себе си само онези трима най-верни, обърнали се към християнството, служители, а светителят взел със себе си своя ученик Василий, който впоследствие написал житието му. Преподобният Йоан, като прозрял духом, че царят и епископът идват при него, излязъл да ги посрещне, като носел в ръцете си огън и тамян, поздравил ги с поклон и ги въвел при себе си в пещерата, където започнали да беседват за полезното за душата. И пустинникът рекъл на царя:

- Блажен си ти, защото, като се отрече от суетното и лъжливото, възлюби истината, която те въвежда в живот вечен. Блажен си, защото ще се увенчаеш с венеца на мъченичеството и вместо над временното земно царство ще царуваш вечно на небето с Христос. Слава на Бога, Единия в Троица, защото те е извел от ямата на страстите и от бездната на сквернотата, поставил е нозете ти върху камък и е вложил в устата ти нова песен!

След това преподобният старец предложил на дошлите храна, каквато можело да се намери в пустинята, и вода за пиене, и те хапнали и благодарили на Бога. Царят казал:

- Да си кажа истината, никога през всички дни на моето царуване не съм приемал храна и питие с такова удоволствие, както днес! Наистина, духовни отче, ти си цар, а аз съм беден и жалък!

И рекъл старецът:

- Господ ще те сподоби скоро да получиш истинското царство за това, че дойде да посетиш мене, бедния.

Царят предложил на стареца много злато, но той не взел, като рекъл:

- На жителя на пустинята не му е нужно злато, раздай го на живеещите в града бедняци и ще получиш стократна награда на небесата!

И се чудел царят на равноангелното житие на преподобния старец, а после, след продължителна беседа, всички се простили със стареца, който ги изпратил с благословения и молитви и се отдалечили, и като се срещнали със служителите и войниците, се върнали в града. Царят казал на свети Теодор:

- Длъжен съм много да ти благодаря, честни отче, за това, че ми даде възможност да видя наистина небесен човек, който стои по-високо от всички на света!

Междувременно добрият пастир вече мислел за завръщането си при своето стадо. Той се боял да не би в негово отсъствие еретиците, тези зли вълци, да нападнат стадото му и да нанесат вреда на духовните му овце. Затова започнал да моли царя да го пусне в Едеса. А царят, като се просълзил, казал:

- Отче, струва ми се, че след твоето заминаване няма дълго да живея. Не искам да остана таен почитател на Бога и тайно да нося името християнин. Иди си с мир у дома и вземи със себе си частицата от дървото на честния и животворящ

господен Кръст, за да не бъде тъпкана след смъртта ми от краката на невярващите. Ако след една година чуеш, че съм още жив, ела отново да ме навестиш и вземи със себе си тази светиня, а ако чуеш за моята кончина, помоли се за упокой на душата ми.

Царят дал на светия епископ Теодор много злато, сребро и всякакви скъпоценни предмети както за украсяване на Божиите храмове, така и за раздаване на бедните и гладуващите, и като се простили, се разделили със сълзи. При заминаването си светителят оставил във Вавилон един от своите служители, за да наблюдава какво ще се случи след неговото напускане, и като си тръгнал, благополучно се върнал при своите духовни овце в Едеса.

Известно време след заминаването на свети Теодор, благочестивият цар Йоан, пребиваващ във Вавилон, като не желаел повече да пази в тайна вярата си в Христа и любовта си към Него, но като имал намерение да се прояви като християнин на дело пред всички, повикал при себе си всички князе, военачалници и градоначалници и им казал:

- Искам да ви открия голяма тайна и нека никой да не се съмнява в думите ми! Открито ми е от Бога, че кончината ми приближава, и че след няколко дни ще си замина от този живот. Затова заповядвам на вас и на целия народ да се съберете утре сутринта на полето (царят посочил на кое поле). Искам да ви обявя завещанието си.

Като казал това, той ги пуснал и те си тръгнали опечалени. После царят заповядал на глашатаите да обявят из целия град народът да се събере на следващата сутрин на това поле, а самият той прекарал цялата нощ в молитва. Рано сутринта той повикал при себе си митрополита, обявил му намерението си и го помолил да отслужи божествена литургия във вътрешната молитвена стая. В края на литургията той се причастил с

умиление от ръцете на светителя с божествените Тайни на Тялото и Кръвта Христови и като връчил на светителя скъпоценни дарове, го пуснал. После се облякъл в светла царска дреха, седнал на коня и тръгнал с голяма свита към определеното място, където вече се били събрали безбройни тълпи от народ: перси, измаилтяни, евреи и християни, и всички началници и властници. Бил приготвен висок подиум и на него бил поставен висок царски престол, за да могат всички да виждат царя. Всички се чудели за какво ли ги е събрал царят и се питали един друг за какво ще им говори. А царят, като пристигнал на мястото, седнал на престола си и след известно време, като дал знак за мълчание, станал и започнал да говори със силен глас:

- Слушайте всички, перси и агаряни, и евреи, и почтени християни! Аз съм християнин, името ми е Йоан. Вярвам в Отца и Сина, и Светия Дух, в трисъставно, но единно същество на Божеството; и в поднебесната няма друга права вяра освен християнската. И тъй като моят Господ Иисус Христос е казал в Евангелието: “всеки, който Мене признае пред хората, ще призная и аз него пред Моя Отец Небесен”, то ето, аз Го изповядвам пред небето и земята, пред ангелите и пред хората!

С тези думи той извадил изпод пазвата си златен кръст, украсен със скъпоценни камъни, и го вдигнал нагоре с двете си ръце така, че да се вижда от всички. После, като се оградил с кръстния знак и като се поклонил до земята на изток, той целунал честния кръст и казал:

- На Твоя честен Кръст се покланям, Христе, и Те признавам за мой Бог и Спасител и на Тебе с безначалния Твой Отец и с Пресветия, и благ, и животворящ Твой Дух, въздавам хвала во веки. Амин!

Като чули това, всички се удивили и стояли като онемели.

После князете и военачалниците, заедно с другите началници, викнали с ярост:

- Да бъде умъртвен поругателят на нашата вяра!

Те се нахвърлили върху царя и го пронизали смъртоносно с мечове и копия, а заедно с него умъртвили и тримата вярващи служители, които също изповядали Христовото име.

Така благоверният цар Йоан с тримата си слуги приел мъченическа смърт във Вавилон на третия ден от месец май. Тогава всички християни, станали свидетели на тази случка, изпаднали в краен страх от яростта на агаряните и като избягали от полето, се скрили, а тялото на царя било захвърлено, без да бъде погребано.

През нощта на същия ден светият страдалец се явил в страшен вид на старейшините и властниците и казал:

- По-бързо дайте тялото ми на християнския митрополит, за да го погребете; ако не направите това, веднага ще ви погубя.

Когато се пробудили от сън, рано сутринта се събрали заедно, като си разказвали един на друг явилото им се съновидение и изпаднали в ужас. Те веднага изпратили заповед до християнския митрополит да вземе тялото на царя и да го погребете. Митрополитът незабавно тръгнал, взел тялото на светия мъченик цар Йоан и телата на светите трима негови слуги и ги донесъл в църквата, където ги предал на честно погребение. На общия им гроб ставали различни чудеса и често не само християните, но и агаряните получавали изцеление от всякакви болести, като вследствие на това те ставали склонни да приемат християнството.

В нощта след кончината си цар Йоан се явил в съновидение на свети Теодор, епископ Едески. Той бил в силно блестяща бяла одежда, а на главата си носел чуден венец, чиято красота

не може да се опише с думи. Светият цар казал на епископа:

- Честни отче! Ето, Христос Господ ме прослави с велика слава и ме причисли към мъченическия лик! Вчера изповядах пред всички Неговото пресвято име и за това бях убит от персите и сарацините, а душата ми, като излезе от телесния затвор, получи благата, за които ти ми говореше. Нека Бог да те благослови за това, че ти стана ходатай на моето спасение и аз се моля на нашия общ Владика да заповяда по-скоро и ти да дойдеш при мен, за да се наслаждаваме заедно на блажения живот в благодатта на Пресвета Троица.

Като се пробудил от сън, епископ Теодор отишъл при преподобния стълпник Теодосий и му разказал за явилото му се видение. Стълпникът му казал, че то е истинско, защото и той получил откровение от Бога за него. След няколко дни от Вавилон дошъл слугата, който бил оставен там и съобщил всички подробности за това, как благоверният цар Йоан пострадал за Христа заедно с тримата служители. И свети Теодор се зарадвал от цялата си душа, като благодарил на Бога за това, че трудът му не е бил напразен, но принесъл един толкова прекрасен плод в небесното Царство. Известно време след това стълпникът видял във видение, че брат му, преподобният пустинник Йоан, е заминал при Господа, а после, след краткотрайно боледуване, се преставил и самият стълпник, преподобният Теодосий. Светителят го погребал в църквата на свети великомъчник Георги в манастира на светите постници. А след като изминали три години от убийството на свети цар Йоан, този страдалец отново се явил на свети Теодор в същия вид, както и първия път, и казал:

- Шествай, мили отче, Христос те призовава! Той благоволи заедно с теб да живеем в Неговото царство и да се радваме в чудната Му светлина.

От това видение Христовият светител Теодор заключил, че е

заминаването му при Бога наближило. Затова, като направил нужните разпореждания относно делата на Едеската църква и като преподал благословение и мир на духовните си овце, той оставил паството си и се оттеглил в Иерусалим. След като се поклонил на светия животворящ Христов гроб, той отишъл в лаврата на свети Сава, в която започнал монашеският му живот и се настанил в предишната си монашеска килия. Той преживял там три седмици и се преселил в неръкотворните обители, като предал святата си душа в ръцете на Бога на деветия ден от месец юли. Иерусалимският патриарх заедно с епископите погребали тялото на Божия угодник с чест в същата лавра, в която свети Теодор извършил толкова подвизи, прославяйки Отца и Сина, и Светия Дух, Единия Бог в Троица, на Когото и от нас грешните, да бъде слава, чест, поклонение и благодарение сега и винаги, и във вечни векове. Амин.

Тропарь святителю Феодору, епископу Едесскому

глас 4

Апостолом подражатель/ и божественных учений столп
бысть,/ тем ко Христу притече,/ молением, блаженне, Моавия
царя светом Крещения просвещена показа, Феодоре,/ и
исповедания ради кровь свою излият есть,/ исходатайствен
тому явися венец от Христа Царя,/ Егоже моли спасти души
наша.

Тропарь иной святителю Феодору, епископу Едесскому

глас 4

Неволею паству святительскую приим,/ но волею
подвигнувся о Божий Церкви,/ и перстию Христова гроба
невернаго Моавия царя уверив,/ и с телесною слепотою вкупе

и душевную ему исцелив, благоверна показа,/ с нимже и еретики от Божия Церкви, яко волки, отгнав,/ честный святителю Феодоре,/ моли спастися душам нашим.

Кондак святителю Феодору, епископу Едесскому

глас 4

Яко солнце, осиявая светлым житием, Феодоре, яве,/ вавилонскому царю явися чудесы/ и сего угодника Христу, святителю, показа,/ с нимже ныне Троице предстоя,/ нас поминай, светло торжествующих память твою, мудре.

Кондак иной святителю Феодору, епископу Едесскому

глас 4

Благохотения ради/ просвещеннаго тобою по благодати чада, честнаго Моавия,/ животворящаго древа получения,/ подвигнуся во царствующий град,/ и тамо Христовою перстию доблей царице Феодоре ока зрение очисти,/ и оттуду с желаемым сокровищем паки в Вавилоне честнаго Моавия по Христе на мучение утверди,/ сего ради ти вопием:/ радуйся, честный Феодоре,/ учениче Христов, пастуше добрый.

ЧЕТИ-МИНУТЫ НА СВ. ДИМИТРИЙ РОСТОВСКИ

† ВИЖТЕ ОЩЕ

Против ереста на новостилието

Отстъплението от вярата наречено "нов стил"

ЗА СЪКРАЩАВАНЕТО НА ЛИТУРГИИТЕ, ТАЙНСТВОТА И ТРЕБИТЕ В НОВОСТИЛНАТА ЦЪРКВА

ЗА ПРЕМАХВАНЕТО НА ОГЛАШЕНИЕТО

ЗАЩО БОГ НИ ИЗОСТАВИ

За Петровият пост и въпросите, които поражда

ЗА КОРЕНА НА ЗЛОТО, ЗА НАЧАЛОТО НА ОТСТЪПЛЕНИЕТО НА РОДНАТА НИ „ЦЪРКВА“, ЗА БЪЛГАРСКАТА СХИЗМА

Театърът на антихриста

ИСТИНАТА ЗА НАШИЯ НАРОД

Християнството на българите и техните владетели

ИДЕЯТА "ПРАВОСЛАВНИ БУДИТЕЛИ"

Православна ли е демокрацията

Народе, народе...

Защо се премахва вероучението

За старостилния икуменизъм

КОЙ СТОИ ЗАД ОТСТЪПЛЕНИЕТО

ДИСЕКЦИЯ НА ЧОВЕКООМРАЗТА

ПАСТИРСКО ОКРЪЖНО ПОСЛАНИЕ ПРОТИВ МАСОНСТВОТО

Против юдомасонството

Изповедание на вярата

КЪДЕ СЕ Е СЪХРАНИЛО ПРАВОСЛАВИЕТО

